

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ВИМІР ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

матеріали VII регіональної наукової конференції

21 грудня 2023 р.

Чернігів, НУ «Чернігівська політехніка»

2023

Рекомендовано до видання кафедрою менеджменту та адміністрування
Національного університету «Чернігівська політехніка»
(протокол № 10 від 22 грудня 2023 р.)

УДК 35(339.92+327):061.1ЄС

Редакційна колегія

Руденко О.М., доктор наук з державного управління, професор
Михайловської О.В., доктор наук з державного управління, доцент
Ткаленко Н.В., доктор економічних наук, професор
Косач І.А., доктор економічних наук, професор
Філіпова Н.В., доктор економічних наук, доцент
Пономаренко С.І., кандидат економічних наук, доцент

*Навчально-наукова серія:
«Публічне управління та адміністрування»
Започаткована НДІ публічного адміністрування та менеджменту Чернігівського
національного технологічного університету в 2015 році*

Європейський вимір публічного управління: матеріали VII регіональної наукової конференції; 21.12.2023 р., м. Чернігів / за заг. ред. Руденко О.М., Михайловської О.В. Чернігів: НУ «Чернігівська політехніка», 2023. – 75 с. Електронне видання. (навчально-наукова серія: «Публічне управління та адміністрування»; випуск 20).

Збірка матеріалів містить доповіді учасників VII регіональної наукової конференції з актуальних питань наукового забезпечення розвитку системи державного управління, проблем підвищення її ефективності; соціальних технологій та механізмів взаємодії держави, бізнесу й громадянського суспільства; забезпечення безпеки держави у зовнішньому й внутрішньому політичному та економічному просторі.

УДК 35(339.92+327):061.1ЄС

© Національний університет «Чернігівська політехніка»
© авторський колектив

ЗМІСТ

ОПТИМІЗАЦІЯ МЕХАНІЗМІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО ВИРІШЕННЯ КРИЗ <i>Ткаленко Н.В., Бичков С.В.</i>	5
ПІДТРИМКА ДЕМОКРАТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ <i>Руденко О.М., Максак В.І.</i>	7
КОМУНІКАЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МЕНЕДЖМЕНТУ, ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ <i>Михайловська О.В., Касьяненко О.І.,</i>	11
БОРОТЬБА З ДЕЗІНФОРМАЦІЄЮ ТА ПРОПАГАНДОЮ ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ <i>Пономаренко С.І., Михайловський І.М.</i>	15
ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В ПУБЛІЧНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ <i>Дітковська М.Ю., Скорбулатов О.Я.</i>	20
ЕНЕРГЕТИЧНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ: ВИКЛИКИ, ЗБИТКИ ТА ШЛЯХИ ВІДНОВЛЕННЯ <i>Михайловська О.В., Довга А.І.</i>	24
РОЗВИТОК ТА АДАПТАЦІЯ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ НА БАНКІВСЬКОМУ РИНКУ УКРАЇНИ <i>Філіпова Н. В., Галушка А. О.</i>	28
ОСНОВИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ <i>Косач І. А., Волошин В.О.</i>	34
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ВІЙНИ <i>Харченко Ю.П., Буряк Л.М.</i>	38
СУЧАСНІ ПРАКТИКИ ВЗАЄМОДІЇ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ З ГРОМАДСЬКІСТЮ ЧЕРЕЗ ЕЛЕКТРОННІ ЗАСОБИ КОМУНІКАЦІЇ <i>Михайловська О. В., Швець В. О.,</i>	41
УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ З НЕУРЯДОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ <i>Михайловська О.В., Вовк О.С.</i>	46

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ У СФЕРІ ЦИФРОВІЗАЦІЇ У МЕНСЬКІЙ МІСЬКІЙ РАДІ <i>Повна С.В., Булко К.Г.</i>	53
КАДРОВА ПОЛІТИКА В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ <i>Пономаренко С.І., Іваненко А.І.</i>	57
ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я (EHEALTH) <i>Левчук Ю.М.</i>	59
ПРОБЛЕМИ НАДАННЯ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ В ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ <i>Лашук О.С., Міклюсевич І.М.</i>	63
ПРОБЛЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В УПРАВЛІННІ ОСВІТНИМИ ЗАКЛАДАМИ <i>Косач І. А., Бондарець Р. С.</i>	66
АКАДЕМІЧНЕ ПИСЬМО ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЮ ТА ОСВІТНЬОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ <i>Косач І. А., Міщенко А. Г.</i>	69
НАЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІЛОВОЇ КУЛЬТУРИ ІНДІЇ <i>Михайловська О.В., Грабовець А. А.</i>	72

ОПТИМІЗАЦІЯ МЕХАНІЗМІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО ВИРІШЕННЯ КРИЗ

ТКАЛЕНКО Н.В., д.е.н., професор

Національний університет «Чернігівська політехніка»

БИЧКОВ С.В., здобувач ступеня доктора філософії

Національний університет «Чернігівська політехніка»

У сучасному динамічному світі державні організації та уряди стикаються з різноманітними викликами під час розроблення та впровадження ефективних механізмів публічного антикризового управління. Аналізуючи різні типи криз, науковці визначають, що ефективне антикризове управління вимагає глибокого розуміння комплексності та мультидисциплінарного підходу для їх вирішення. Комплексність кризових ситуацій вимагає від державних організацій та керівників не лише реактивного реагування на непередбачені події, а й глибокого розуміння природи криз та вміння адаптувати стратегії управління до широкого спектра можливих викликів. Цей процес охоплює ідентифікацію різноманітних типів криз, які можуть мати технологічне, економічне, соціальне, політичне чи природне походження, та вимагають специфічних відповідей [1]. Тому важливо постійно працювати над усуненням цих бар'єрів та покращенням механізмів взаємодії: розробка та впровадження міжвідомчих та міжсекторальних протоколів дій; створення спільних інформаційних платформ для обміну даними та координації дій; проведення спільних тренувань та навчань для всіх зацікавлених сторін; встановлення чітких ліній комунікації та механізмів зворотного зв'язку; залучення міжнародних організацій для підтримки та координації міжнародних зусиль.

Координація між різними організаціями та рівнями влади відіграє вирішальну роль у ефективному реагуванні на кризові ситуації. Вона вимагає чіткого розуміння ролей, відповідальності та потоків комунікації між усіма зацікавленими сторонами [2]. Недоліки в координації можуть призвести до дублювання зусиль, втрати важливої інформації, пізнього реагування на розвиваючі ситуації або навіть до

конфліктів між організаціями, що ускладнює процес ефективного управління кризою. Важливість чіткої координації - дозволяє уникнути згаданих вище проблем і забезпечити своєчасне та ефективне реагування на кризу. Вона передбачає не лише розподіл завдань і відповідальностей, але й створення спільних протоколів дій, що дозволяє всім учасникам процесу злагоджено діяти.

Для покращення координації можуть бути створені спеціалізовані координаційні центри або платформи для обміну інформацією та ресурсами між учасниками. Також важливо розробити чіткі лінії комунікації та механізми зворотного зв'язку, щоб забезпечити оперативний обмін інформацією та прийняття рішень.

Сучасні технології, такі як цифрові платформи, мобільні додатки та соціальні мережі, відіграють ключову роль у покращенні координації між учасниками процесу [3]. Вони дозволяють забезпечити оперативний обмін даними, моніторинг ситуації в реальному часі та швидке розгортання ресурсів там, де вони найбільше потрібні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. "Crisis Management and the Public Sector: Key Trends and Perspectives", IntechOpen, доступно на: <https://www.intechopen.com>
2. Academic OUP. Managing Crises Collaboratively: Prospects and Problems—A Systematic Review. Доступно на: <https://academic.oup.com>
3. Ideas RePEc. Coordination Structures and Mechanisms for Crisis Management: Challenges of Complexity. Доступно на: <https://ideas.repec.org>

ПІДТРИМКА ДЕМОКРАТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ

РУДЕНКО О.М., д.держ.упр., професор

Національний університет «Чернігівська політехніка»

МАКСАК В.І., здобувач ступеня доктора філософії

Національний університет «Чернігівська політехніка»

Демократія сьогодні, визнана більшістю країн як ідеальний формат державного управління. Вона стала ключовим орієнтиром у світовому порядку. Інтеграція країн Східної Європи до Європейського Союзу та НАТО виступала як важлива геополітична ціль для їхнього успішного переходу до демократії. Проте, демократичний процес у деяких посткомуністичних країнах натрапив на серйозну перешкоду, яка стала символом авторитаризму та противагою демократичним процесам у пострадянському просторі. Крім того, тривалі та складні соціально-економічні перетворення в таких країнах спричинили зростання авторитарних тенденцій, особливо серед соціальних груп, які найбільше постраждали від змін [1].

З початком повномасштабного вторгнення росії в Україну у 2022 році очікувалося, що на тлі військового стану, централізації влади та масового згуртування навколо політичних лідерів зросте суспільний запит на авторитарний устрій. Однак результати опитування 2022 року, навпаки, свідчать про більшу підтримку демократичного устрою та зниження підтримки авторитаризму [2]. Так, постала потреба проаналізувати відповіді респондентів за соціально-демографічними показниками, щоб глибше осягнути те, які преференції щодо бажаного державного устрою поширені у різних соціальних групах населення України. Результати соціологічного опитування, що проводилося Фондом «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва із соціологічною службою Центру Разумкова з 5 по 12 серпня 2022 року за грантової підтримки Університету Бремена та Міжнародного фонду «Відродження» засвідчують, що криза політичної соціалізації, яка триває в

Україні, в основному зачіпає старшу вікову когорту, яка значно гірше адаптується, ресоціалізується за нових політичних умов. Це пов'язано з тим, що нові демократичні цінності не набули адекватної систематизації, не були підкріплені економічно, тому ця когорта віднаходить і повертає звичайні колишні політичні цінності, аби зменшити відчуття невизначеності та тривоги (Рис. 1).

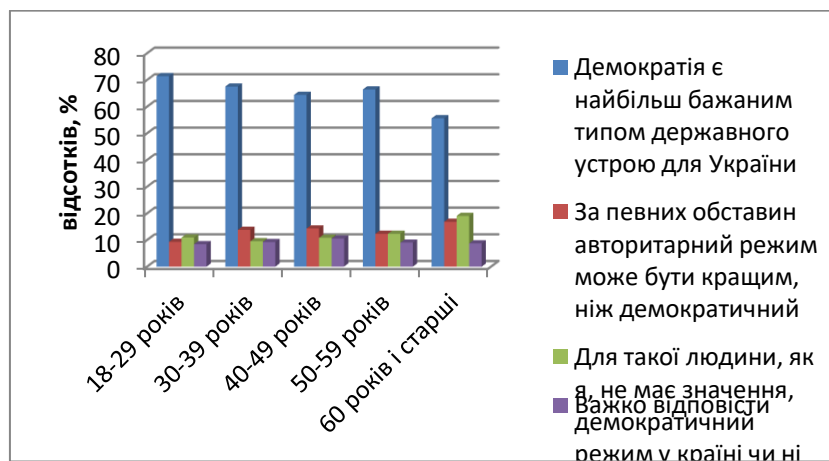

Рис. 1. Віковий розподіл відповідей респондентів в опитуванні 2022 року
Джерело: побудовано автором за даними [2]

Так, наймолодша когорта (18–29 років) українських громадян найбільше підтримує судження, що демократія є бажаним типом державного устрою для України. Втім, старша молодь та люди середнього віку ненабагато відстають від наймолодших. І це не дивно, оскільки людям із покоління 50-59 років, серед якого дві третини тепер підтримує демократичний устрій, тридцять років тому було по 20-30 років. Тобто вже за роки незалежності України проходила їхня вторинна політична соціалізація.

Також опитування засвідчило чітку тенденцію збільшення підтримки демократичного устрою в Україні із зростанням матеріального становища (рис. 2). Відповідно байдужість та індиферентність до змісту політичного врядування знижується із зростання матеріального становища. Цікаво, що орієнтація на авторитарний режим не має зв'язку з матеріальним ставищем.

Рис. 2. Розподіл відповідей громадян України на запитання «З яким із наведених нижче суджень Ви більш згодні?» за оцінкою матеріального становища, %

Джерело: побудовано автором за даними [2]

Якщо звернути увагу на умови в яких перебуває суспільство в Україні, актуальність теми щодо подальшої підтримки демократичних цінностей в Україні під час війни можна окреслити наступним чином [3; 4]:

- ✓ необхідність забезпечення політичної стабільності (під час війни важливо підтримувати демократичні інститути та процеси, щоб забезпечити політичну стабільність та уникнути авторитарних відступів);

- ✓ захист прав та свобод громадян (збройні конфлікти часто ставлять під загрозу основні права та свободи, а збереження демократичних стандартів є ключовим для захисту прав людини та основоположних свобод);

- ✓ міжнародна підтримка та співпраця (в умовах війни підтримка демократичних цінностей є важливою для забезпечення міжнародної підтримки та співпраці, а також для інтеграції України в глобальні демократичні спільноти);

- ✓ соціальна згуртованість та єдність (підтримка демократії сприяє зміцненню соціальної згуртованості та національної єдності, що є життєво важливим у часи зовнішньої загрози);

- ✓ розвиток громадянського суспільства (активізація громадянського суспільства та підтримка демократичних інституцій сприяє формуванню здорової громадянської культури та публічного діалогу);

✓ відновлення після війни (забезпечення демократичного фундаменту важливе для ефективного відновлення країни після війни, включаючи відбудову інфраструктури, економіки та соціального сектора).

Зважаючи на ці аспекти, підтримка демократії в Україні в умовах війни набуває особливої ваги та актуальності, відіграючи ключову роль у забезпеченні стабільного та безпечного майбутнього країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Як зберегти демократію в Україні під час війни? Думки політиків і громадських експертів. Коаліція Реанімаційний Пакет Реформ – об'єднання провідних організацій для впровадження реформ в Україні. URL: <http://surl.li/numvp>

2. Резнік О. Підтримка демократії в Україні під час війни. URL: <https://dif.org.ua/article/pidtrimka-demokratii-v-ukraini-pid-chas-viyni>

3. Чорна О. Виграти війну і не програти демократію: чи зможе Україна впоратися з цим завданням? ДМ «ЗМІ для змін». URL: <http://surl.li/numwa>

4. Україна воює за цінності свободи й демократії, тому розраховує на підтримку цивілізованого світу – Президент. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <http://surl.li/numwt>

КОМУНІКАЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МЕНЕДЖМЕНТУ, ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

МИХАЙЛОВСЬКА О.В., д.держ.упр., доцент

Національний університет «Чернігівська політехніка»

КАСЬЯНЕНКО О.І., здобувач вищої освіти

Національний університет «Чернігівська політехніка»

Ціннісний конфлікт – це раціональна діяльність, у якій учасники конфлікту формалізують свої інтереси в певній меті, обирають спосіб досягнення мети та напрацювання способу завершення конфлікту. Саме чинники раціоналізації суспільних відносин у процесі ціннісних конфліктів є ресурсами підвищення ефективності управління. Але необхідно забезпечити можливість нераціональних змін, що розпочинають динаміку управління конфліктною поведінкою, особливо якщо вона відбувається в контексті такого складного багаторівневого явища, як державне. Взаємодії між сторонами конфлікту відбуваються в певних соціальних контекстах, з владними ними цінностями та символами, які вважаються прийнятими та законними груповими взаємодіями, отже, розуміння конфліктних відносин передбачає їх аналіз, беручи до уваги ширший контекст соціальної сфери. Нехтування державними службовцями національними цілями національного розвитку заради власних інтересів може призвести до соціальної анемії, а окремі заходи державного управління, активно сформовані, можуть мати непередбачені наслідки. Тож навіть конфлікт потреб та інтересів може призвести до конфлікту цінностей [1].

Конфліктні ситуації є досить поширеним явищем у всіх сферах людської діяльності. Від повсякденного життя до вищих керівних структур. Конфлікт – це певною мірою нормально. Їх наявність свідчить про активний процес спілкування та взаємодії сторін. Сьогодні дуже активні процеси відбуваються саме у публічному просторі. Загострення конфліктів між політичними партіями, рухами, міністерствами, громадськими організаціями та установами свідчить

про сучасний стан українського суспільного розвитку. Тому вивчення процесів становлення, розвитку та подолання конфліктних ситуацій у державному управлінні допоможе виявити вектори сучасних суспільних рухів та можливі альтернативи їх розвитку.

Вирішення конфліктів допомагає стабілізувати соціальні системи. Також позитивним моментом слід назвати розвиток та подальша співпраця між сторонами конфлікту в майбутньому, конфлікт конфлікту фактично є регулювання з результатом тривалої взаємодії між цими сторонами. Зміцнювати групову солідарність у ситуації між групового конфлікту. Негативними сторонами конфлікту є: зниження продуктивності праці, погіршення взаємовідносини організаційної команди; значення взаєморозуміння між членами організації, дрібні конфлікти призводять до більших непорозумінь, конфліктні ситуації скорочують робочу силу дисциплінованості [2].

У своїй роботі С. Кириї повідомляє [3], що регламентація професійно-кваліфікаційних вимог до державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування усунула особистісні та функціональні конфлікти на державній службі шляхом запровадження конкурсного відбору на посади державних службовців. Існує багато альтернативних способів вирішення конфліктних ситуацій. Багато правових інституцій вже давно діють в Україні та допомагають вирішувати спірні ситуації – такі як третейські суди, міжнародний арбітраж, медіація, омбудсмен тощо. Існує багато змішаних форм вирішення спорів, які можна використовувати для вирішення конфліктів. Тому конфлікти, які виникають у державному управлінні, мають велике значення, інформуючи владу та суспільство про наявність протиріччя, яке необхідно припинити хворобу; намагаються владу в усій своїй цілі;. Обираючи засоби вирішення конфлікту, слід звернутися до судового процесу конституційними засобами. Вважаємо, що Конституційний Суд має виконувати провідну роль у запобіганні та вирішенні конфліктів у сфері державного управління, підтримувати стрімку та превентивну роль у вирішенні конфліктів між державою та правом. Ваша діяльність розглядається як процес «стримування і протидії», що урівноважує

функціонування галузевих органів влади, важливих для підтримання правил демократичної держави.

Важливу роль у запобіганні конфліктам конфліктів мають також методи соціологічних досліджень [4], які дають можливість своєчасно діагностувати, аналізувати та прогнозувати розвиток конфліктів для формування рекомендацій для органів управління. Недоліки нормативно-правової бази також викликають занепокоєння, іноді виникають проблеми, що призводять до створення ворожого робочого середовища, залишають під загрозу роботу державних службовців і не сприяють інтеграції державних службовців у систему державного управління. Слід також зазначити, що в процесі регулювання конфліктного процесу медіації є доцільним як ефективний метод для державного сектору швидкого та неформального реагування на конфліктну ситуацію. такі процедури повинні включати розслідування наявних джерел конфлікту, що спостерігається в системах державного управління, Така потреба пояснюється забезпеченням більшої кількості системного вирішення конфліктів у державному секторі шляхом інсталяції посередництва як неформального та гнучкого процесу, у якому нейтральні сторони суперечать конфліктуючим сторонам у їхніх зусиллях досягти взаємоприйняттого рішення. Світовий досвід також засвідчує, що до розробки комплексних систем попередження соціальних конфліктів активно залучаються не тільки державні та міждержавні експертизи, а й міжнародні та неурядові організації, які необхідно отримати при створенні ефективних систем управління конфліктами в суспільному надбанні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Козаков, В. М. Аксіологія державного управління. Київ: НАДУ, 2010, 256 с.
2. Козер Л. Функции социального конфликта; пер. с англ. : Идея-Пресс, 2000. 205 с.

3. Кирий С. Л. Організаційний конфлікт у публічному управлінні як індикатор необхідності змін: електрон. наук. фах. вид. / Харк. регіонал. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – Харків, 2014. 11с.

4. Городяненко В.Г. Соціологія: підручн.: ВЦ «Академвидав», 2008. 544 с.

БОРОТЬБА З ДЕЗІНФОРМАЦІЄЮ ТА ПРОПАГАНДОЮ ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

ПОНОМАРЕНКО С.І., к.е.н., доцент

Національний університет «Чернігівська політехніка»

МИХАЙЛОВСЬКИЙ І.М., здобувач ступеня доктора філософії

Національний університет «Чернігівська політехніка», м. Чернігів

У сучасному інформаційно-цифровому просторі особливо помітними стають явища, такі як дезінформація та поширення недостовірної інформації (фейків), що характеризують наявні інформаційні процеси. У контексті ведення активних військових дій в Україні, здатність не просто пасивно споживати інформацію, а робити це відповідально, набуває критичної важливості. Це обумовлено не лише безпосередньою небезпекою, яку несуть дезінформація та фейкові новини, але й їх роллю у ширшому контексті операцій впливу, які можуть мати значні наслідки для суспільства та індивідуальної свідомості. У загальному значенні:

Дезінформація – це свідоме поширення неправдивої або вводять в оману інформації з метою впливу на громадську думку або приховування правди. Дезінформація може включати розповсюдження фальшивих новин, маніпулювання фактами, або використання виведених з контексту даних для введення в оману. Головна мета дезінформації – вплинути на сприйняття або поведінку людей, часто з політичними, ідеологічними або комерційними мотивами.

Пропаганда – це систематичне поширення ідей, інформації або інших повідомлень з метою сформувавши або змінити погляди та переконання населення, зазвичай у підтримку певних політичних, ідеологічних або комерційних цілей. Відрізняється від дезінформації тим, що часто використовує істинну інформацію, але представляє її в такий спосіб, щоб вона підтримувала певну точку зору. Пропаганда може включати емоційні звернення, повторювані

повідомлення та використання символів та слоганів для впливу на масову свідомість.

Тож, медіаграмотність суспільства варто розглядати не просто як здатність людини критично аналізувати медіа простір чи діяльність самих медіа, але як сукупність трьох складових (рис.1).

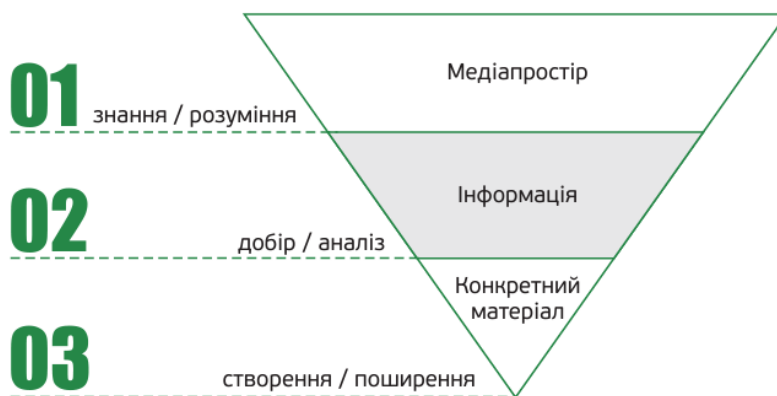

Рис. 1. Складові медіаграмотності людини [1, с.7]

Відповідно до цього варто наголосити, що варіантів змістовного наповнення кожної з представлених складових багато, але важливо зосередитися на найбільш актуальних елементах: 1. Особливостях сучасного медіапростору; операціях впливу; дезінформації; 2. Критичному мисленні; аналізі текстів; аналізі зображень; 3. Наративах. Кожній з представлених складових присвячено відповідний розділ у методичних матеріалах «Деструктивні впливи та негативні наративи: інструменти виявлення та протидії» [1], що опубліковані за підтримки американського народу (надана через проект USAID «Медійна програма в Україні», який виконується міжнародною організацією Internews).

Зауважимо, що Центр протидії дезінформації прогнозує фейки, які найближчим часом потенційно можуть бути поширені в Україні [2]. Такий підхід є дуже важливим, оскільки інформаційне протистояння між росією та Україною не вщухає і українці «щодня знаходяться під медіатиском фейк-федерації» [2].

У Євросоюзі приділяють дедалі більше уваги боротьбі з дезінформацією. Так, Європейський Союз запустив сайт EUvsDisinfo (<https://euvsdisinfo.eu/>), який спеціалізується на боротьбі з російською пропагандою і на якому практично

кожного дня публікуються звіти та аналітичні коментарі щодо фальсифікації, які передають російські медіа. При цьому основна увага сайту EUvsDisinfo спрямована на публікації з російських державних ЗМІ.

Рис. 2. Інтерфейс сторінки EUvsDisinfo [2; 3]

Згідно з дослідженнями USAID-Internews [4] щодо споживання медіа за 2020-2022 роки – відбулися значні зміни в способах отримання новин. Так, споживання телебачення, радіо, преси й інтернет-сайтів зменшилося, тоді як аудиторія переважно перейшла на соціальні мережі, де рівень дезінформації набагато вищий (Рис. 3).

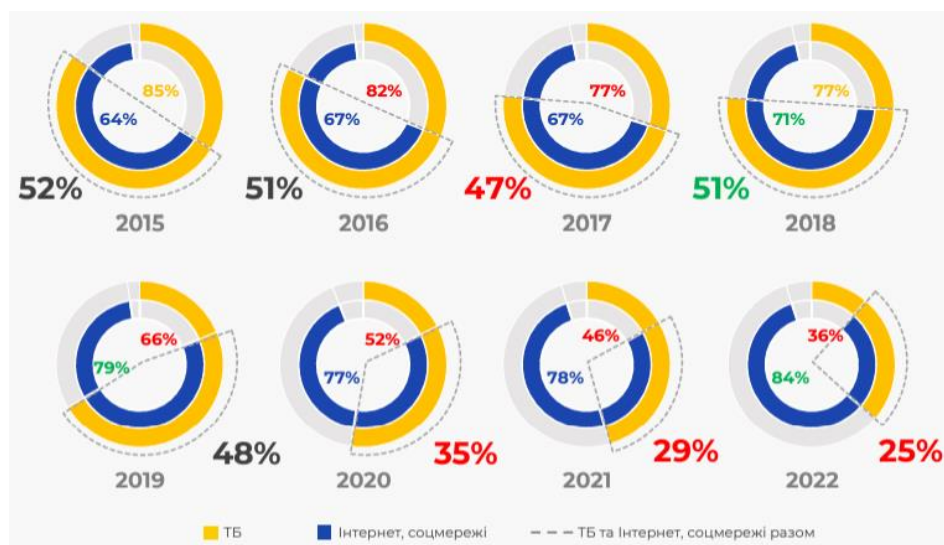

Рис. 3. Використання медіа для отримання новин протягом місяця [4]

Водночас відповідно до опитування проєкту ЮНІСЕФ U-Report спільно з «Детектор медіа» [5], лише 47,7% опитаної молоді перевіряє інформацію через пошук першоджерела чи звертає увагу на факти та докази (Рис. 4).

Рис. 4. Дані опитування проєкту ЮНІСЕФ U-Report спільно з «Детектор медіа» [5]

Отже, тема боротьби з дезінформацією та пропагандою є складною, але водночас необхідною, оскільки від даного процесу залежить національна безпека держави. Психологічні та соціальні механізми дезінформації сьогодні набувають прискореного розвитку та поширення. У даному фокусі варто приділяти особливу увагу аналізу впливу дезінформації на суспільну свідомість та стабільність, оскільки використання дезінформації та пропаганди в умовах війни є дуже поширеним явищем. Також варто зосередити увагу на розробці ефективних методів та засобів протидії дезінформації, що будуть включати законодавчі ініціативи та регулятивні механізми. Безперечно роль освіти та медіаграмотності у протидії дезінформації не має бути недооціненою. Варто розвивати національну стратегію інформаційної безпеки на основі міжнародного

досвіду та співпраця у сфері боротьби з дезінформацією. Такий підхід до боротьби з дезінформацією та пропагандою як складова національної безпеки передбачає комплексний аналіз впливу інформаційних війн на стабільність та безпеку держави, а також розробку ефективних механізмів протидії цим загрозам.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Деструктивні впливи та негативні наративи: інструменти виявлення та протидії: метод. мат. / Д.В.Дубов, А.В.Баровська, Ю.К.Каздобіна. К.:УФБС, 2020. 60 с.
2. Чередниченко О. Центр протидії дезінформації спрогнозував фейки, які найближчими днями поширюватиме кремлівська пропаганда. URL: <http://surl.li/nulom>
3. East Stratcom Task Force. URL: <https://euvsdisinfo.eu/>
4. Українські медіа, ставлення та довіра у 2022р. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://internews.in.ua/wp-content/uploads/2022/11/Ukrainiski-media-stavlennia-ta-dovira-2022.pdf?fbclid=IwAR3HW8VIA0k-9KvpxWnNG50MDFx7vVbqnX-xnTkwTseT7WzsxeHr4j67Gbs
5. Фейки та факти. Чи розрізняє їх українська молодь? Офіційна вебсторінка ГО «Детектор медіа». URL: <http://surl.li/ksmlw>

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В ПУБЛІЧНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ

ДІТКОВСЬКА М.Ю., к.держ.упр., доцент

Національний університет «Чернігівська політехніка»

СКОРБУЛАТОВ О.Я., здобувач наукового ступеня доктора філософії

Національний університет «Чернігівська політехніка»

Забезпечення безпеки людей, суспільств і країн у всьому міжнародному співтоваристві є ключовою цивілізаційною метою на сучасному етапі розвитку світової економіки. Узагальнення зарубіжного досвіду показує, що забезпечення економічної безпеки в національно-економічному масштабі суттєво впливає на міжнародний авторитет країни. У свою чергу, стратегії національної безпеки більшості країн зосереджені на забезпеченні національної та економічної безпеки шляхом радикальних економічних реформ, тісної інтеграції у світову та європейську системи безпеки, участі в економічних і політичних союзах та організаціях. У зв'язку з цим запозичення позитивного досвіду зарубіжних країн у забезпеченні економічної безпеки має стати одним із найважливіших напрямів розвитку національної економіки України.

Кожна країна має свою концепцію економічної безпеки та відповідні методи забезпечення економічної безпеки, які спрямовані на реалізацію національних суспільних інтересів або на стабільність економічного розвитку, або на незалежність національної економіки від зовнішнього ринку. Спільною рисою та основою існуючих систем економічної безпеки в різних країнах є правова база регулювання внутрішньої та зовнішньоекономічної діяльності, у тому числі участі іноземного капіталу в національній економіці.

У Великобританії економічна безпека є частиною оборонної політики і спрямована на захист національних інтересів. Національні інтереси в економічній сфері є економічними інтересами всього суспільства і мають пріоритет над іншими формами суспільних інтересів. Загрози національній

економічній безпеці поділяються на зовнішні та внутрішні, щоб серед них можна було виділити найбільш імовірні та важливі загрози та вжити прямих зусиль для їх подолання. Максимально підтримувати приватне підприємництво, ефективний розвиток якого забезпечує національну економічну безпеку.

В Іспанії необхідність забезпечення економічної безпеки країни визначається регуляторними діями. Зокрема, між міністерствами є чіткий розподіл повноважень у цій сфері. Законодавчо затверджуються плани економічних пріоритетів на всіх етапах розвитку економіки. Для контролю за реалізацією плану було створено спеціальне національне агентство. Загалом економічна безпека Іспанії визначається її мандатом в ЄС. Економіка Іспанії є пріоритетним сектором національної економіки і захищена державною протекціоністською політикою. Для цього пропонується спеціальний закон «Про вдосконалення та захист національної промисловості», який визначає тарифи, порядок залучення іноземних технологій та пріоритет національних товарів у торгівлі. На національному рівні регулюються процедури стимулювання інвестицій в економіку, монетарні процедури, діяльність акціонерних товариств, встановлення захисних бар'єрів для окремих галузей.

Зовнішні загрози, з якими стикається сучасна Польща в економічній сфері, пов'язані з економічною та політичною нестабільністю країн на її східному кордоні. Після впровадження Україною безвізового режиму проблема трудової міграції серйозно загострилася, що порушило соціально-економічну стабільність країни. Водночас фінансово-економічні ризики стали невизначеними. Крім того, після ухвалення Угоди про лібералізацію вантажних перевезень експорт українських товарів через так званий «транспортний безвіз» на західному автомобільному кордоні зріс на 30% порівняно з 2021 роком, що несе ризики для польських виробників, які традиційно займає значну частку ЄС цієї ніші ринку. Відповідно, положення «Стратегії безпеки Республіки Польща» також потребують коригування.

В Японії, одній з провідних країн світу, концепція всеосяжної національної безпеки все ще актуальна. Цей програмний документ був розроблений групою японських експертів і схвалений Кабінетом міністрів у 1980 році. Відтоді він став концептуальною основою політики японської правлячої групи в різних сферах, особливо у сфері забезпечення економічної безпеки. Відповідно до цієї концепції забезпечення економічної безпеки базується на захисті від зовнішніх загроз у будь-якій формі та прояві. Забезпечення економічної безпеки Японії досягається комплексом заходів, спрямованих на усунення загроз і протидію цим загрозам, але з певних причин усунення цих загроз залишається неможливим.

Сучасні пріоритети політики економічної безпеки Японії: високий рівень конкурентоспроможності експорту, підвищення продуктивності праці, диверсифікація сировинних, паливно-енергетичних і продовольчих ресурсів, що забезпечує її стабільний дохід, розширення відносин з «корисними» (стратегічно важливими) країнами співробітництва. У результаті реалізації такої політики економічна могутність Японії зміцнюється, економічна безпека зростає.

Щоб забезпечити економічну стабільність Сполучених Штатів, у грудні 1990 року президент схвалив меморандум, у якому викладено основні компоненти Національної програми забезпечення економічної безпеки. До кінця 1993 року програма завершилася створенням централізованої та взаємопов'язаної системи економічної безпеки, що охоплює всю країну. Її основною метою було підтримати технологічне лідерство Америки та захистити її економічні інтереси. Крім того, всеосяжний закон «Про національну безпеку США», який спочатку був прийнятий у 1947 році, продовжує розмежовувати конкретні обов'язки секторів безпеки та оборони, а також розвідки та контррозвідки. Цей закон також роз'яснює організаційну структуру, протоколи управління, призначення персоналу, процедури навчання та фінансові асигнування для операцій як у мирний, так і у воєнний час. У цьому

документі також розкриті правові відносини з розвідувальною агентурою і зобов'язання уряду США щодо її захисту

У підсумку, проаналізувавши досвід зарубіжних можна дійти висновку, що в кожній із проаналізованих країн, формування системи економічної безпеки проходило під час найбільшого економічного розквіту країн, та задля підтримання та покращення існуючого рівня достатку. Також кожна з країн має чітку створену програму економічної безпеки закріплену в нормативних документах. В Україні наразі війна створила низку проблем для економічної безпеки держави, зокрема втрата потужного індустріального кластера на сході країни. Конфлікт створив високий ступінь невизначеності та нестабільності, що ускладнює торгівлю традиційними елементами експорту. Це призвело до низки проблем в системі економічної безпеки країни, яка є складовою національної безпеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гбур З. В. Економічна безпека держави: досвід розвинутих країн світу. Economic system development trends: the experience of countries of Eastern Europe and prospects of Ukraine: monograph / edited by authors. Riga, Latvia: "Baltija Publishing", 2018. С. 118–137.

2. Акімова Л.М. Імплементация міжнародного досвіду державного управління забезпеченням економічної безпеки держави в Україні. Інвестиції: практика та досвід. Серія: Державне управління: журнал. 2018. № 19. С. 94-98

3. Гбур З. В. Економічна безпека України в умовах глобалізації Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2017. Вип. 4 (72). С. 21–25.

ЕНЕРГЕТИЧНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ: ВИКЛИКИ, ЗБИТКИ ТА ШЛЯХИ ВІДНОВЛЕННЯ

МИХАЙЛОВСЬКА О.В., д.держ.упр., доцент

Національний університет «Чернігівська політехніка»

ДОВГА А.І., здобувач ступеня доктора філософії

Національний університет «Чернігівська політехніка»

Після початку повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну, тема енергетичної безпеки стала однією з ключових для забезпечення функціонування армії, економіки та гуманітарних потреб суспільства тощо. Під час повномасштабного вторгнення однією з основних проблем енергетичної безпеки в Україні є постійні атаки російської армії на енергетичну інфраструктуру України. Відповідно до інформації наданої Міністерством інфраструктур України, майже 50 % енергетичної інфраструктури було пошкоджено внаслідок обстрілів російської армії [6]. Важливо відмітити, що саме цивільні об'єкти енергетики знаходяться у найбільшій зоні ризику [6].

Енергетична безпека – спроможність технічно надійним, економічно ефективним та екологічно прийнятним способом задовольняти потреби суспільства в енергоресурсах, забезпечувати стале функціонування національної економіки в нормальних і кризових умовах, захищати суверенітет держави у формуванні та здійсненні політики захисту національних інтересів [1].

Виділяється два види енергетичної безпеки: довгострокова та короткострокова [8]. Довгострокова енергетична безпека в основному пов'язана із своєчасними інвестиціями для постачання енергії відповідно до економічного розвитку та екологічних потреб [8], а короткострокова енергетична безпека зосереджується на здатності енергетичної системи оперативно реагувати на раптові зміни в балансі попиту та пропозиції [8]. Необхідно відмітити, що хоча війна є обмежуючим фактором довгострокового планування, відповідно до заяв

Міністра енергетики України Герман Галущенко, наразі триває реформування енергетичного сектору та інтеграція енергетичних ринків з європейськими [7].

У звіті Київської школи економіки було оцінено прямі та непрямі збитки від руйнувань внаслідок військової агресії Росії проти України за використанням методології Світового банку:

Прямі збитки - шкода (повне або часткове руйнування), завдана фізичній інфраструктурі України внаслідок війни [2].

Непрямі збитки - зміни в економічних потоках внаслідок війни; втрати доходів різних сфер економіки, додаткові витрати, пов'язані з війною, майбутні втрати, які економіка зазнає внаслідок війни [2].

Відповідно до досліджень, у червні 2023 року прямі збитки завдані інфраструктурі української енергетики, за попередніми оцінками, склали \$8,8 млрд (Рис. 1), а непрямі - мінімум \$27,2 млрд (Рис. 2) [2].

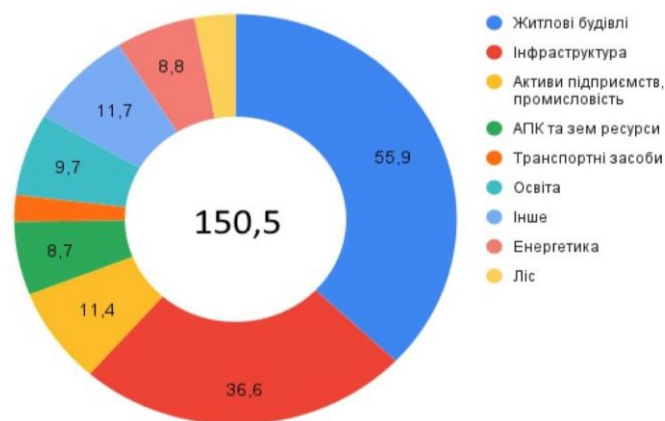

Рис. 1. Прямі збитки від руйнувань та пошкоджень за секторами [2]

Рис. 2. Непрямі збитки за типами майна [2]

Українські та європейські політики, управлінці та громадянське суспільство вже зараз починають говорити про післявоєнну відбудову України. Таким чином, у 21 квітня 2022 року указом Президента України було створено створено Національну раду з відновлення України від наслідків війни [5]. Відповідно до указу, рада з відновлення є консультативно-дорадчим органом при Президентові України у основні обов'язки якої входять розроблення плану заходів з післявоєнного відновлення та розвитку України серед яких є також відновлення інфраструктури енергетики тощо [5].

Можемо зазначити, що у плані післявоєнної відбудови України запропонованому Національною радою з відновлення України від наслідків війни саме на проекти направлені на посилення енергетичної незалежності та Зелений Курс планується виділити найбільше фінансування, що складає \$130 млрд [4]. Також варто наголосити, що саме Європейська інтеграція виступає одним з основних принципів плану (Рис. 3).

Рис. 3. Візія Відновлення України: «Сильна європейська країна – магніт для іноземних інвестицій» [3]

Отже, тема енергетичної безпеки України після початку повномасштабного вторгнення російської федерації є однією з найважливіших для забезпечення функціонування та подальшого розвитку країни. Саме енергетична сфера є однією з найбільш постраждалих від війни сфер України тому вимагає чималих інвестицій для післявоєнної відбудови. Таким чином, українська влада вже розробляє план відбудови даного сектору з урахуванням прагнення України до членства у Європейському Союзі та розвитку Зеленого Курсу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Енергетична безпека України: методологія системного аналізу та стратегічного планування : аналіт. доп. / Суходоля О. М., Харазішвілі Ю. М., Бобро Д. Г., Сменковський А. Ю., Рябцев Г. Л., Завгородня С. П.; за заг. ред. О. М. Суходолі. Київ : НІСД, 2020. 178 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-12/sukhodolia_energy_security_sayt-1.pdf (дата звернення: 20.02.2024).

2. Звіт про прямі збитки інфраструктури та непрямі втрати економіки від руйнувань внаслідок військової агресії Росії проти України станом на червень 2023 року. Київська школа економіки: веб-сайт. 2023. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2023/09/June_Damages_UKR_Report.pdf (дата звернення: 20.02.2024).

3. План Відновлення України. URL: https://uploads-ssl.webflow.com/625d81ec8313622a52e2f031/62c19ac16c921fc712205f03_NRC%20Ukraine%27s%20Recovery%20Plan%20blueprint_UKR.pdf (дата звернення: 20.02.2024).

4. План відновлення України. Відновлення України: веб-сайт. 2022. URL: <https://recovery.gov.ua> (дата звернення: 20.02.2024).

5. Положення про Національну раду з відновлення України від наслідків війни : Указ Президента України від 21 квітня 2022 року №266/2022. URL:

<https://www.president.gov.ua/documents/2662022-42225> (дата звернення: 20.02.2024).

6. Пошкоджені 50 % енергетичної інфраструктури України – росія має відповідати за це, – Герман Галущенко. Урядовий портал: веб-сайт. 2023. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/poshkodzheni-50-enerhetychnoi-infrastruktury-ukrainy-rosiia-maie-vidpovisty-za-tse-herman-halushchenko> (дата звернення: 20.02.2024).

7. Україна реформує енергетичну сферу попри війну – Герман Галущенко. Армія Inform: веб-сайт. 2023. URL: <https://armyinform.com.ua/2023/10/12/ukrayina-reformuye-energetychnu-sferu-popy-vijnu-german-galushhenko/> (дата звернення: 20.02.2024).

8. Emergency response and energy security. International Energy Agency : веб-сайт. URL: <https://www.iea.org/areas-of-work/energy-security> (дата звернення: 20.02.2024).

РОЗВИТОК ТА АДАПТАЦІЯ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ НА БАНКІВСЬКОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

ФІЛПОВА Н. В., д.е.н., доцент

Національний університет «Чернігівська політехніка»

ГАЛУШКА А. О., здобувач вищої освіти

Національний університет «Чернігівська політехніка»

Ефективна банківська система є важливою складовою для успішного економічного розвитку, оскільки вона створює умови для циркуляції грошового капіталу та сприяє економічному зростанню. Підтримка конкурентоспроможності фінансово-банківських послуг у світовому ринковому просторі стає головною метою банківських установ у співпраці з контрагентами. Глобалізація збільшує конкуренцію на банківському ринку, спонукаючи до інновацій у наданні послуг. Негативний вплив фінансової кризи та швидка зміна попиту створюють виклики для розвитку фінансових послуг у вітчизняних банках, тому важливо досліджувати ці проблеми та шукати шляхи їх вирішення [1].

Теоретичні та методологічні аспекти вивчення місця і ролі фінансових послуг на банківському ринку є об'єктом дослідження багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців, серед яких слід відзначити: О.І. Барановський, В.В. Вітлінський, М. Гамбер, О.В. Дзюблюк, В.В. Корнеєв, М.І. Крупка, О.А. Лактіонова, Т.С. Смовженко, Е. Шоу та ін.

Відповідно до законодавства України, фінансова послуга полягає в проведенні операцій з фінансовими активами на користь третіх осіб або на свій власний рахунок, а також у використанні фінансових активів, залучених від інших осіб, з метою отримання прибутку або збереження реальної вартості цих активів [2].

Фінансові послуги реалізуються банківськими установами на основі загальноприйнятих принципів:

- вільний обмін товару (фінансово-банківських послуг);
- вільний вибір продавцем покупця (банком клієнта), а покупцем – постачальника (клієнтом свого банку), який регламентується відповідним договором (контрактом);
- вільна дія закону вартості, що виявляється в залежності цін фінансових послуг від співвідношення попиту і пропозиції на банківському ринку;
- наявність розвиненої інфраструктури фінансово-банківських послуг;
- аналіз потенціалу банківського сектору, його здатності реалізовувати фінансові послуги в обсягах та асортименті, достатніх для задоволення основних потреб юридичних і фізичних осіб;
- ліквідація монополізму в наданні і реалізації банками фінансових послуг з використанням економічних, а в окремих випадках – законодавчих та адміністративних заходів і створення умов для розвитку конкуренції [3, с. 353].

Для надання банками фінансових послуг потрібен ряд надійних передумов і, передусім, достатній рівень активів. У таблиці 1 наведено перелік 5-ти найбільших банків України за розміром загальних активів на 1 січня 2024 року та 1 січня 2023 року.

Таблиця 1.

Банки України за загальними активами за 2023-2024 рр.

№	Назва банку	Загальні активи на 01.01.2024 (млрд. грн.)	Загальні активи на 01.01.2023 (млрд. грн.)	Зміна за рік
1	Приватбанк	727,371	734,413	-7,042
2	Ощадбанк	281,909	298,158	-16,249
3	Укрексімбанк	159,956	256,500	-96,544
4	Райффайзен Банк	133,454	187,290	-53,836
5	Укргазбанк	131,364	146,351	-14,987

Джерело: складено автором на основі: [4, 5]

За період з 2023 по 2024 рік більшість банків України зазнали зменшення загальних активів, що свідчить про складну ситуацію у фінансовому секторі країни. Найбільше втрати понесли Укрексімбанк та Райффайзен Банк, тоді як Приватбанк залишається найбільшим банком за обсягом активів, хоча й зазнав зменшення.

На сучасному етапі розвитку банківського сегмента ринку, споживачі фінансових послуг, перш за все, потребують від банку надійності, різноманітності, а також, мобільності та технологічності сервісу обслуговування. У зв'язку з цим, банки вдаються до дистанційного обслуговування клієнтів, що є сучасною технологією, яка дозволяє проводити певні фінансові операції без відвідування клієнтом свого банку. З кожним роком вітчизняні банки все більше розвивають процес автоматизації фінансових послуг, надаючи клієнтам можливість здійснювати свої операції дистанційно, без вимоги візиту до банку. В таблиці 2 наведено фінансові послуги банків України, які користуються найбільшою популярністю серед клієнтів.

Таблиця 2

Наявність банківських послуг в різних банках за 2023 р.

Банк	Приватбанк	Ощадбанк	Укрексімбанк	Райффайзен Банк	Укргазбанк
Зміна PIN у додатку	+	–	+	+	+
3D-secure – посилена аутентифікація	–	+	+	–	–
Можливість оскарження операції клієнтом	+	–	–	+	–
Відкриття депозиту онлайн	+	+	+	+	+
Онлайн-підтримка	+	+	+	+	+
Оплата будь-якого рахунку з додатка	+	–	–	–	–

Джерело: складено автором на основі: [6]

Деякі додатки зробили якісний апгрейд всього за рік. Яскравий приклад: якщо минулого року, щоб розпочати спілкування з підтримкою, клієнту треба було чекати до 15 хвилин, то зараз усе працює в онлайні без затримок і збоїв. Мотивувати банки покращувати додатки може збільшення доходів після залучення нових клієнтів. Саме для цього банкірам варто ретельно вивчити функціонал інших гравців ринку.

Насичення даного сегмента ринку та загострення конкурентної боротьби за клієнта вимагає від банків підвищення якості фінансового обслуговування клієнтів за рахунок впровадження інноваційних технологій та посилення розвитку нетрадиційних фінансово-банківських послуг. Одним з ефективних шляхів впровадження інновацій у наданні фінансових послуг банками є застосування дистанційного обслуговування клієнтів, яке дозволить вивести банківську діяльність на принципово новий технологічний рівень. Слід зауважити, що саме інноваційні технології надають можливість банківським установам значно модернізувати характер і шляхи взаємодії із своїми клієнтами, показуючи, при цьому, професійний підхід до оновлення фінансово-банківських послуг.

Основні шляхи підвищення конкурентоспроможності фінансових послуг на банківському ринку України для подолання кризових проблем включають:

- Підвищення капіталізації банківських установ.
- Ефективне державне регулювання фінансових послуг з урахуванням стандартів банківської системи.
- Прискорення глобалізації та впровадження єдиних міжнародних стандартів обслуговування.
- Покращення обслуговування клієнтів через різноманітні канали інформації.
- Розширення асортименту фінансових послуг та впровадження інноваційних технологій для відновлення довіри до банківської системи.

- Персоніфікація фінансових послуг на основі аналізу взаємин банку з клієнтами для економії витрат та покращення обслуговування [1].

Отже, розвиток фінансово-банківських послуг в значній мірі залежить від готовності банків змінюватися та адаптуватися відповідно до потреб своїх клієнтів. Надання банком високоякісних фінансових послуг є запорукою ефективного розвитку та виконання його стратегічних цілей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Репета М.М., Смолінська С.Д. Напрями удосконалення фінансових послуг банків в Україні. Економічні науки «Молодий вчений». 2018, № 10 (62), С. 877-880. URL: <https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/201.pdf> (дата звернення 18.04.2024).
2. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12 лип. 2001 р. № 2664. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14#Text> (дата звернення 18.04.2024).
3. Васильєва Т.А. Маркетинг у банку / Т.А. Васильєва // Вісник Української академії банківської справи. – 2014. – № 1. – С. 353.
4. Активи і зобов'язання на 1 січні 2024 р. Мінфін. URL: <https://minfin.com.ua/ua/banks/ranking/assets/2023/1/> (дата звернення: 18.04.2024).
5. Банки України. Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення 18.04.2024)
6. Рейтинг банківських додатків. Forbes. URL: <https://forbes.ua/money/rejting-bankivskikh-dodatkiv> (дата звернення: 18.04.2024).

ОСНОВИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗИ

КОСАЧ І. А., д.е.н., професор

Національний університет «Чернігівська політехніка»

ВОЛОШИН В.О., здобувач ступеня доктора філософії

Національний університет «Чернігівська політехніка»,

Основи правового регулювання інвестиційної діяльності держав-членів Європейського Союзу, їх економічної, валютної, митної, торгівельної та інших політик визначені в Договорі про заснування Європейської спільноти від 25 березня 1957 року (далі - Договір) [1].

Договором було засновано Європейську спільноту, запроваджено спільний ринок, економічний і валютний союз. Завданнями спільноти є поширювати в межах спільноти гармонійний, збалансований і стабільний розвиток економічної діяльності, високий рівень зайнятості та соціального захисту, рівність жінок і чоловіків, стабільне та безінфляційне зростання, високий рівень конкурентоспроможності та конвергенції економічних показників, високий рівень захисту і поліпшення стану довкілля, підвищення рівня та якості життя, економічну і соціальну згуртованість та солідарність держав-членів.

Серед основних положень, які мають вплив як на покращення інвестиційного клімату, так і в цілому на економіки держав-членів Європейського союзу, можна виділити наступні:

- заборона будь-якої дискримінації на підставі державної належності (стаття 12 Договору);
- свобода пересування працівників, що веде до скасування будь-якої дискримінації на підставі державної належності працівників держав-членів в питаннях зайнятості, оплати праці та інших умов праці та зайнятості (стаття 39 Договору);

- заборона обмеження свободи підприємницької діяльності громадян однієї держави-члена на території іншої держави-члена. Заборонено застосовувати до громадян будь-якої держави-члена обмеження на створення представництв, філій, дочірніх підприємств на території будь-якої держави-члена. Свобода підприємницької діяльності закріплює право започатковувати і вести самостійну трудову діяльність, створювати підприємства та керувати ними, на умовах встановлених для своїх громадян правом держави-члена, де таку підприємницьку діяльність здійснювано (стаття 43 Договору);

- заборона обмеження свободи надання послуг в межах союзу щодо громадян держав-членів, що здійснюють діяльність у державі-члені іншій, ніж та, громадянам якої призначено послуги. Послугами, згідно з договором, є діяльність промислового характеру, діяльність торговельного характеру, діяльність ремісників, діяльність осіб вільних професій (стаття 49 Договору).

Більш детально питання свободи підприємницької діяльності в окремих видах діяльності визначаються директивами Ради Європейського Союзу, яка уповноважена, в тому числі, видавати директиви про координацію положень, визначених у законах і підзаконних актах держав-членів про започаткування та ведення самостійної діяльності.

Одним з дієвих механізмів залучення іноземних інвестицій є двосторонні міждержавні інвестиційні договори (угоди).

12 грудня 2012 року Парламентом та Радою Європейського Союзу було ухвалено Регламент № 1219/2012 про встановлення перехідних заходів для двосторонніх інвестиційних угод між державами-членами та третіми країнами [2].

Для цілей Регламенту термін «двостороння інвестиційна угода» означає будь-яку угоду з третьою державою, яка містить положення щодо захисту інвестицій.

Регламент охоплює лише ті положення двосторонніх інвестиційних угод, які стосуються захисту інвестицій. Регламент стосується статусу двосторонніх інвестиційних угод держав-членів відповідно до права

Європейського Союзу та встановлює положення, умови та процедури, згідно з якими держави-члени мають право змінювати або укладати двосторонні інвестиційні договори з третіми державами.

Регламентом визначено, що в інтересах інвесторів Європейського союзу та їх інвестицій в третіх державах, а також держав-членів, які приймають іноземних інвесторів та інвестиції, двосторонні інвестиційні угоди, які визначають та гарантують умови інвестування, повинні залишатись в силі та поступово замінюватись інвестиційними угодами Європейського Союзу, забезпечуючи високі стандарти захисту інвестицій.

Важливим компонентом покращення інвестиційного клімату є чітке законодавче закріплення і регулювання гарантій захисту іноземних інвестицій.

Згідно з Директивою Парламенту і Ради Європейського Союзу від 03 березня 1997 року про схеми компенсації інвесторам [3], кожна держава-член забезпечує, щоб на її території були впроваджені і офіційно визнані одна або більше схем компенсації інвесторам.

В Директиві визначено рівень покриття для інвесторів. Директива не перешкоджає збереженню чи ухваленню положень держав-членів, які передбачають для інвесторів вищий рівень або більш комплексний характер покриття, ніж передбачений Директивою.

Покриття повинно надаватись стосовно вимог, що виникли у зв'язку з нездатністю інвестиційної фірми повернути грошові кошти, що повинні бути виплачені або належать інвесторам та зберігаються від їх імені у зв'язку з інвестиційним бізнесом, або повернути інвесторам будь-які інструменти, що їм належать, щодо яких здійснюється управління від їх імені в зв'язку з інвестиційним бізнесом, відповідно до правових та договірних умов, що застосовуються.

Як висновок, можна зазначити, що держави-члени Європейського Союзу повинні дотримуватись загальносоюзних положень актів (договорів, регламентів, директив), проте в певних сферах наділені правом на

національному рівні приймати та встановлювати більш сприятливі умови для регулювання інвестиційної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Договір про заснування Європейської спільноти від 25 березня 1957 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_017#Text

2. Regulation (EU) no 1219/2012 of the European parliament and of the Council of 12 December 2012 establishing transitional arrangements for bilateral investment agreements between Member States and third countries. URL: https://www.eumonitor.eu/9353000/1/j4nvk6yhcbpeywk_j9vvik7m1c3gyxp/vj6192f9pyze

3. Директива Європейського парламенту і Ради 97/9/ЄС від 03 березня 1997 року про схеми компенсації інвесторам. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_003-97#Text

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ВІЙНИ

ХАРЧЕНКО Ю.П., к.держ.упр. доцент,
Національний університет «Чернігівська політехніка»
БУРЯК Л.М., здобувач вищої освіти
Національний університет «Чернігівська політехніка»

Протягом останнього десятиріччя Україна відзначилась низкою реформ, які ефективно вплинули на сферу місцевого самоврядування, державної регіональної політики тощо. Проте враховуючи сьогоденні реалії, повномасштабне військове вторгнення, нестабільну політичну ситуацію, втрату людського капіталу, характерним для нинішньої ситуації в країні є послаблення інституційної спроможності на всіх рівнях врядування а також слід відзначити, що головним завданням державної політики в наш час є відновлення країни. Тому саме зараз гостро постає питання збереження та розвитку регіональної політики.

Через рік після початку повномасштабної війни Україна одночасно повинна вирішувати низку найважливіших завдань: повоєнна відбудова, повернення людей, відновлення економіки та реалізація при цьому такої політики, яка не призводитиме до подальшого збільшення розривів у розвитку різних регіонів, забезпечення згуртованості всього українського простору та інтеграція в ЄС. Подальше удосконалення державної регіональної політики є надзвичайно важливим для підготовки вступу України до ЄС, для якого політика згуртованості є ключовою інвестиційною політикою зі стимулювання економічного зростання в регіонах країн-членів і вирівнювання регіональних диспропорцій у масштабах ЄС [1].

Якщо проаналізувати зміни, які відбулися в політичній діяльності України, то можна відзначити, що були часи, коли економічна політика країни базувалася лише на ринковій теорії, що виключає об'єктивну складову дієвої регіональної

стратегії, а саме врахування технологічного прогресу виробництва, завдяки якому ринкові відносини впливають на реформування виробничих відносин, таких як приватизація, націоналізація тощо.

Ще однією особливістю реформування політики місцевого самоврядування в Україні, є проблема з якою в сучасному світі не стикалася жодна цивілізована країна – це війна. Українські громади стикаються з низкою викликів, як в повсякденному житті так і в процесах місцевого самоврядування, оскільки вони повинні слідувати за дотримання європейських стандартів, та їх впровадження в політику місцевих органів, для подальшої євроінтеграції країни в цілому.

Під час збройної агресії росії кожен з регіонів постраждав, та потребував і досі потребує зміни регіональної стратегії, яка буде включати в себе аналіз всіх ризиків, небезпек та можливостей потенціального розвитку громади. До ключових проблем, з якими міг стикнутися регіон можна віднести: руйнацію інфраструктури, втрату значної частини людського капіталу, адаптування економіки до воєнного стану тощо. А для деяких регіонів важливим аспектом формування нової ефективної стратегії розвитку є забезпечення комфортних умов для внутрішньо переміщених осіб, і створення відповідних умов для розвитку релокованих підприємств.

Головним та визначальним ризиком повномасштабної війни для України стала втрата людського капіталу, що відбулася внаслідок потужної міграції людей як за кордон, так і всередині країни. Чимало кваліфікованих працівників фактично вибули з виробничого процесу. Різко збільшилося безробіття, за деякими оцінкам – досягло близько 30 %, зросло навантаження на систему соціального захисту. При цьому ринку праці притаманна розбалансованість у професійно-кваліфікаційному та регіональному вимірах. Серед вагомих чинників міграції людей – масові руйнування житла та соціальної / комунальної інфраструктури, що призвело до різкого погіршення якості життя, а в умовах зими – й унеможливлення проживання на територіях, звільнених від окупантів,

або тих, що перебувають у зонах, наближених до бойових дій, чи у прикордонних з росією громадах [2].

Також від військових дій отримав збитки агропромисловий сектор України. Звузилось виробництво, частина врожаю була втрачена внаслідок бойових дій, зменшилась кількість можливостей щодо зберігання та експорту даної продукції. Ще однією проблемою наприкінці 2022 року став дефіцит енергоресурсів. Ця проблема виникла внаслідок цілеспрямованих атак на енергосистеми України, задля того щоб знизити моральний дух громадян, завадити внутрішнім економічним процесам, військовому супротиву тощо. Також за минулий рік виріс рівень інфляції, піднялися ціни на енергоресурси, іншої сировини тощо.

Сучасні реалії потребують розробки та впровадження нової ефективної державної політики. До того ж, стратегії розвитку регіонів мають передбачати залучення недержавних джерел вітчизняного та іноземного інвестування за відповідними напрямками розвитку регіону; державного та недержавного кредитування стратегічних програм і проектів; ресурсів банківських і небанківських фінансових установ, акціонерного капіталу тощо [3].

Соціально-економічна стратегія розвитку повинна розроблятися так, щоб в майбутньому вона розвивала потенціал регіону, враховувала його особливості, внутрішні та зовнішні фактори впливу тощо.

Можемо виділити основні інституціональні напрями розвитку регіону, які ефективно вплинуть на темпи повоєнної розбудови країни:

- розвинене підприємництво – створення умов для розвитку малого та середнього бізнесу на законодавчому рівні, надання грантів, стимулювання підприємців тощо.

- розвинена логістика – фінансування відновлення та розвитку логістичних сполучень не тільки в самій державі а й на міжнаціональному рівні тощо.

- децентралізація – надання регіонам більшої самостійності під час , повоєнної розбудови, у визначенні своїх потреб; розформування ОВА.

- ефективна взаємодія з громадськістю – підвищення рівня залученості громадян до формування місцевої політики, сприяння підвищенню рівня їх обізнаності та зацікавленості в політичному житті свого регіону, з боку представників органів місцевого самоврядування.

- відкритість – прозорість та відкритість діяльності представників місцевих органів самоврядування.

Отже, для забезпечення ефективної регіональної політики необхідно чітко усвідомлювати всі сильні та слабкі сторони регіону, його ризики та можливості. А також необхідно звернути увагу на інституціональні напрями забезпечення регіонального розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інформація про проєкт Інституту громадянського суспільства « Підтримка формування ефективної регіональної політики в контексті євроінтеграції України та воєнних викликів»:URL: <https://www.csi.org.ua/news/informacziya-pro-proyekt-instytutu-gromadyanskogo-suspilstva-pidtrymka-formuvannya-efektyvnoyi-regionalnoyi-polityky-v-konteksti-yevrointegracziyi-ukrayiny-ta-voyennyh-vyklykiv/>

2. Харченко Ю.П. Пріоритетні напрями інституціонального забезпечення регіонального розвитку в умовах війни / Ю.П. Харченко //Економіка, управління та адміністрування. – 2023. – № 1 (103). – С. 22–25.

3. Регіональна стратегія розвитку як засіб спрямованості (визначення моделей) регіонального соціально-економічного розвитку :URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1151> .

СУЧАСНІ ПРАКТИКИ ВЗАЄМОДІЇ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ З ГРОМАДСЬКІСТЮ ЧЕРЕЗ ЕЛЕКТРОННІ ЗАСОБИ КОМУНІКАЦІЇ

МИХАЙЛОВСЬКА О. В., д.держ.упр., доцент

Національний університет «Чернігівська політехніка»,

ШВЕЦЬ В. О., здобувач вищої освіти

Національний університет «Чернігівська політехніка»,

Взаємодія місцевої влади з громадськістю через електронні засоби комунікації стає все більш актуальною та необхідною у сучасному світі. Впровадження нових комунікативних технологій в публічній владі дозволяє створювати ефективні механізми, які будуть сприяти покращенню рівня відкритості та прозорості органів влади, а також зростання рівня демократичного суспільства під час управління містами та регіонами. Держава відіграє важливу роль у регулюванні інформаційної сфери через прийняття законодавчих актів і формування спеціальних органів контролю. Закон України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» визначає порядок всебічного і об'єктивного висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування засобами масової інформації і захисту їх від монопольного впливу органів тієї чи іншої гілки державної влади або органів місцевого самоврядування, є складовою частиною законодавства України про інформацію [1].

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування мають право засновувати або бути співзасновниками аудіовізуальних (електронних) засобів масової інформації в порядку, встановленому законодавством України, і в межах коштів, що виділяються з державного чи місцевих бюджетів на висвітлення їх діяльності, або за рахунок перерозподілу коштів, що виділяються на забезпечення функціонування цих органів [1].

У процесах глобалізації держава виступає каталізатором і координатором змін у сфері комунікації. Британський вчений К. Мей стверджував, що роль держав у сучасному інформаційному суспільстві не тільки не зменшується під впливом інформаційних технологій, а, навпаки, стає ще більш важливою.

Важливо зазначити, що однією з головних причин розвитку електронних засобів комунікації є забезпечення відкритого діалогу між владою та громадськістю. Створення онлайн-платформ дозволяє громадськості вільно висловлювати свої погляди та пропозиції, в свою чергу місцева влада має можливість опрацьовувати запити громадян та враховувати їхні потреби при ухваленні певних рішень.

Іншою важливою складовою виступає розробка інтерактивних інструментів для залучення громадськості до розв'язання місцевих проблем. Організація онлайн-голосувань, громадських обговорень та консультацій дозволяє залучати широке коло громадян до процесу управління та робити прийняття рішень більш прозорим та демократичним. Використання електронних засобів комунікації щодо інформування громадськості про діяльність місцевих органів влади створює певну довіру та відкритість до залучення громадян у житті свого міста чи регіону.

Вважається, що на сьогоднішній день недостатньо мати лише веб-сайт органів місцевого самоврядування, значна частина урядових інституцій більшою мірою комунікує з громадянами та направляє свій вектор розвитку у площину соціальних мереж. Такий спосіб взаємодії є доволі ефективним та в той же час мобільним, оскільки значних ресурсів для цього не треба. За допомогою соціальних мереж можна сповіщати громадян про важливі події, новини, рішення, які були прийняті. В той же час, за допомогою надання інформації ми залучаємо людей в обговорення, висловлення своєї позиції та отримуємо відгук про діяльність органів влади. На противагу можна сказати, що ми маємо справу з фейковою інформацією, новинами, які можуть бути неправдивими, тому треба дуже ретельно ставитися до того, яку інформацію громадяни споживають та яку публікують представники органів місцевого самоврядування. Таким чином,

даний механізм електронної комунікації є доволі цікавим та інформаційно наповненим, та все ж має свої недоліки, які варто враховувати. Для успішної реалізації ініціатив важливо забезпечити доступність технологій, розвивати цифрову грамотність серед населення та враховувати потреби різних соціальних груп населення.

Інноваційними методами взаємодії органів місцевого самоврядування з громадськістю є наступні:

- Використання штучного інтелекту;
- Використання блокчейну;
- Використання віртуальної та доповненої реальності;
- Використання краудсорсингу.

Розглядаючи подані вище інноваційні методи взаємодії варто сказати, що кожен із них можна адаптувати та використовувати для того, щоб покращувати комунікацію між громадянами та місцевою владою.

Наприклад, використання штучного інтелекту, може полегшити процес автоматизації завдань, а також його можна використовувати для персоналізації інформації та послуг для громадян. Використання блокчейну можна використовувати для забезпечення прозорості та підзвітності місцевої влади. Краудсорсинг може використовуватися для збору ідей та пропозицій від громадян, що є доволі важливим, оскільки великі обсяги інформації можна легко автоматизувати та зібрані в одне ціле.

Доцільно розглянути найкращі практики, які були реалізовані для покращення взаємодії між місцевою владою та суспільством. На сьогоднішній день більшість органів місцевого самоврядування має свій веб - сайт, який містить найголовнішу інформацію для громадян. Сайт має бути інформативним, передбачати простоту та доступність під час використання. Як приклад, можна розглянути офіційний веб-портал Чернігівської міської ради, важливо зазначити, що на сайті розміщена інформація для громадян, задля ознайомлення з рішеннями засідань, бюджетними розпорядженнями, оголошення про сесії міської ради, а також розміщені плани заходів із залучення громадськості [3].

Сайт містить окремий розділ під назвою «Як звернутися», де розміщені основні контакти та можливості подачі петицій на підпис, що дозволяє громадянам долучатися до місцевих процесів управління та мати інформацію про діяльність органів місцевого самоврядування [4].

Наразі, одним із найбільш швидких та дієвих способів комунікації є використання соціальних мереж, як засобів, які можуть використовуватися для поширення інформації та отримання відгуків від громадян. Такою платформою можна розглядати Facebook, Twitter та Instagram. Перевага такого способу комунікації – оперативність, на противагу, недоліком можна вважати – стислість інформації. Оскільки соціальні мережі дозволяють комунікувати швидко, проте не завжди забезпечують повну та об'єктивну інформацію. Діячі міського самоврядування мають свої сторінки у соціальних мережах, тож можна слідкувати за новинами, анонсами, діяльністю конкретної людини та висловлювати свої побажання та ділитися відгуками. Така форма комунікації є відкритою до громадян, тож підвищує довіру та сприяє формуванню демократичних засад. Як приклад можна розглянути сторінку у Facebook Наталії Хольченкової, начальника відділу міжнародних відносин та інвестицій в Чернігівській міській раді [5].

На своїй сторінці у соціальних мережах керівниця активно ділиться проведеними заходами, публікує результати сесійних засідань міської ради, розповсюджує анонси майбутніх заходів, до яких можуть долучатися всі охочі та брати участь у житті міста.

Однією з ефективних платформ, яка дозволяє враховувати потреби громадян та реалізовувати проекти через засоби комунікації це «Бюджет міських ініціатив», онлайн платформа, яка дозволяє кожному мешканцю міста взяти участь у розподілі бюджетних коштів, для поліпшення життя міста. Громадяни можуть подавати свої проекти або голосувати за ідеї, які їм найбільше сподобались. Ініціативи, які наберуть найбільшу кількість голосів, будуть реалізовані з бюджету міста. Зосередити свою увагу можна на тому, що така форма комунікації є способом залучення мешканців міста до розв'язання

проблем місцевого значення. Бюджет участі є демократичним процесом, що надає можливість кожному мешканцю брати участь у прийнятті рішень щодо розподілу коштів місцевого бюджету, через створення проектів з поліпшення міста [6].

Під час дослідження було виявлено, що використання електронних засобів комунікації є надзвичайно важливим для покращення взаємодії місцевої влади з громадськістю. На сьогоднішній день держава має активно долучатися до процесів інформатизації та інноваційних методів комунікації з суспільством. Практики, такі як впровадження цифрових платформ для збору відгуків і пропозицій громадян, створення веб – сайтів, платформ для комунікації, подання проектів, сприяють залученню громадськості до процесів прийняття рішень. Інновації у використанні соціальних мереж, мобільних додатків та веб-платформ дозволяють ефективно вирішувати проблеми містян та забезпечувати відкритий діалог між місцевими органами влади та громадськістю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1.ЗУ «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/539/97-%D0%B2%D1%80#Text>

2.Роль інформаційних технологій у повоєнному відновленні регіональної економіки України. URL: <https://jeou.donnu.edu.ua/article/view/12554/12453>

3.Чернігівська міська рада. URL: <https://www.chernihiv-rada.gov.ua/>

4.Платформа електронної демократії. URL: <https://petition.e-dem.ua/chernihiv>

5.Наталія Хольченкова. URL: <http://surl.li/svlqe>

6.Бюджет участі. URL: <https://chernihiv.pb.org.ua/about>

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ З НЕУРЯДОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

МИХАЙЛОВСЬКА О.В., д.держ.упр., доцент

Національний університет «Чернігівська політехніка»

ВОВК О.С., здобувач вищої освіти

Національний університет «Чернігівська політехніка»

Взаємодія органів місцевого самоврядування з неурядовими організаціями є актуальною темою на сучасному етапі розвитку, в якому влада залучає громадян до процесу управління, враховуючи їхні погляди та бачення щодо політичного та економічного розвитку окремих регіонів та держави в цілому. Сьогодні в Україні створюється модель публічного управління, але відсутні механізми забезпечення її функціонування в контексті забезпечення принципу гендерної рівності, що, навпаки, свідчить про неготовність держави рухатися в напрямку забезпечення її ефективного та змістовного функціонування. В науковій літературі дослідники мають лише загальне уявлення про систему інститутів державного управління, які забезпечують реалізацію принципу гендерної рівності, тому питання потребує додаткових досліджень.

Організації громадянського суспільства є об'єктами публічного управління, хоча й не наділені публічно-владними повноваженнями, але водночас, залежно від цілей, які вони переслідують, можуть бути зацікавлені у позитивному впливі на публічну адміністрацію. Чимало науковців наголошують, що співпраця між ОГС та урядом стала більш широкою, а вплив громадянського суспільства на політику більш помітним в останні роки, особливо після початку повномасштабного вторгнення в Україну.

В період окупації організації громадянського суспільства почали вирішувати питання, які пов'язані з інтеграцією ветеранів, міжнародною підтримкою європейської інтеграції, фінансуванням відновлення України,

співпрацею з місцевими та регіональними громадами, а також робота з планування відновлення.

Започаткування співпраці між організаціями громадянського суспільства та органами місцевої влади, крім низки законів (ЗУ «Про асоціації органів місцевого самоврядування» [1], «Про засади державної регіональної політики» [2], «Про співробітництво територіальних громад»[3], «Про місцеве самоврядування» [4], постанова Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 р. № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» [5] тощо.), передбачено також і в Указі Президента України № 68 від 26 лютого 2016 року "Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні" [6]. Цим нормативно-правовим актом Глава держави затвердив Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки, проте цілі Стратегії можуть бути досягнуті лише за умови рівноправної та ефективної співпраці між органами державної влади, органами місцевого самоврядування та організаціями громадянського суспільства.

У відповідності цим законам, ефективна модель взаємодії між організаціями громадянського суспільства та органами державної влади має бути покращена через такі пропозиції, як:

- прозоре інформування органів державної влади, своєчасне інформування про підготовку проектів рішень;
- подальше вдосконалення нормативно-правової бази та усунення її недоліків і прогалин;
- охоплення найбільш важливих для суспільства питань через механізми громадського контролю, громадської експертизи, моніторингу та публічних консультацій;
- сприяння громадянській участі та підвищенню громадянської компетентності, включаючи спеціальні навички взаємодії з органами державної влади та обізнаності щодо процедур, встановлених законодавством.

На прикладі взаємодії Олександрійської міської ради з організаціями громадянського суспільства, можна зауважити, що організації громадянського суспільства не брали участі в обговоренні питань розвитку міста Олександрії, а громадська активність обмежувалася невеликою кількістю громадських активістів, які фактично перебували в опозиції до міського голови і не мали впливу на рішення Олександрійської міської ради.

Стимулом для розвитку громадської активності став прийнятий новим міським головою у 2020 році План заходів щодо реалізації в місті Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки, який був опублікований на сайті Олександрійської міської ради у 2020 році. Наразі залучення організацій громадянського суспільства є дуже широким і охоплює всі сфери суспільного життя міста Олександрії, а механізми взаємодії Олександрійської міської ради з організаціями громадянського суспільства в процесі підготовки та реалізації суспільно важливих рішень включають співпрацю з іноземними містами в різних сферах соціально-економічного життя.

Вплив неурядових організацій на діяльність Олександрійської міської ради - це завжди двосторонній процес комунікації для спільного вироблення планів дій та ефективних політичних і управлінських рішень, який відбувається через надання інформації (прес-релізи, прес-конференції, веб-сайти тощо), участь у виборах, референдумах, зборах, опитування громадської думки, індивідуальні та колективні звернення громадян, круглі столи, громадські слухання, консультації з громадянами, громадські ініціативи, громадські ради, державне управління, громадська експертиза, соціальний діалог, моніторинг, інноваційні веб-простори, електронні петиції, інтернет-платформи, партнерські програми, теле- та радіодебати, "гарячі лінії" тощо.

Зважаючи на значення співпраці між органами місцевого самоврядування та неурядовими організаціями для розвитку громади Олександрійської міської ради, можна в загальному запропонувати такі пропозиції для удосконалення механізму взаємодії:

1. Створення платформи для обміну інформацією: розроблення онлайн-платформи, де органи самоврядування та неурядові організації можуть спілкуватися, обмінюватися ідеями, ресурсами та інформацією про проекти та ініціативи.

2. Регулярні зустрічі та робочі групи: організація періодичних зустрічей та робочих груп з представниками органів місцевого самоврядування та неурядових організацій для спільного обговорення проблем, пошуку рішень та планування спільних заходів.

3. Залучення до прийняття рішень: забезпечення можливості для неурядових організацій приймати участь у дискусіях та прийнятті рішень щодо розвитку місцевих спільнот.

4. Фінансова підтримка та ресурси: створення фондів або програм для надання фінансової підтримки неурядовим організаціям для реалізації їхніх проектів та ініціатив.

5. Тренінги та розвиток навичок: організація навчальних заходів, тренінгів та семінарів для представників обох сторін з метою підвищення навичок у співпраці, комунікації та управління проектами.

6. Моніторинг та оцінка ефективності: встановлення системи моніторингу та оцінки ефективності співпраці для постійного вдосконалення механізмів взаємодії.

7. Створення спільних проектів: підтримка спільних проектів, які мають на меті розвиток громад та вирішення актуальних проблем через співпрацю органів самоврядування та неурядових організацій.

8. Залучення громадськості: проведення публічних заходів, форумів або дискусій, щоб залучити громадськість до обговорення та планування розвитку своєї місцевості разом з обома сторонами.

З вищенаведеного можна зробити висновки, що найголовніші напрямками вдосконалення взаємодії органів державної влади з громадянами у формуванні та реалізації державної політики в Україні мають бути:

– запровадження стандартів та ефективних процедур участі громадян у формуванні та реалізації державної політики.

– посилення участі громадян у формуванні та реалізації державної політики на місцевому рівні. З цією метою необхідно ухвалити ЗУ "Про місцеві референдуми" та "Про бюджет участі (громадський бюджет)";

– модернізація процедури подання та розгляду електронних петицій та запровадження електронних консультацій, спрямованих на діджиталізацію участі громадян у прийнятті рішень у сфері публічної політики.

– підготовка типового положення про місцеву систему електронних петицій, яке чітко визначатиме процедуру розгляду е-петицій та відповідальність органів місцевого самоврядування за їх виконання;

– забезпечення інформування громадян про міжнародні та європейські стандарти участі громадян у формуванні публічної політики, переваги та проблеми їх дотримання;

– запровадження системи підвищення кваліфікації з питань відкритого врядування та е-участі з метою озброєння державних службовців теоретичними знаннями щодо основних принципів відкритого врядування, моделей та інструментів е-участі та залучення громадян до прийняття рішень у сфері державної політики за допомогою ІКТ і підтримки зворотного зв'язку з громадянами, практичними навичками роботи з електронними петиціями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про асоціації органів місцевого самоврядування: Закон України від 01.01.2016 № 1275-17. Відомості Верховної Ради України. 2009. № 38. Ст. 534

2. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 05.02.2015 №156-19. Відомості Верховної Ради. 2015. № 13. Ст. 90

3. Про співробітництво територіальних громад: Закон України від 17.06.2014 № 1508-VII. Відомості Верховної Ради. 2014. № 34. Ст. 1167.

4. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1997. № 24. Ст. 170

5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» від 3 листопада 2010 року № 996. Офіційний вісник України від 12.11.2010. 2010 р. № 84. Ст. 2945. С. 36. Код акта 53292/2010

6. Указ Президента України «Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні» від 26 лютого 2016 року №68. Офіційний вісник Президента України від 03.03.2016. 2016 р. № 7. Ст. 162. С. 32.

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ У СФЕРІ ЦИФРОВІЗАЦІЇ У МЕНСЬКІЙ МІСЬКІЙ РАДІ

ПОВНА С.В., к.е.н., доцент

Національний університет «Чернігівська політехніка»

БУЛКО К.Г., здобувач вищої освіти

Національний університет «Чернігівська політехніка»

Виклики сучасних соціальних змін в Україні вимагають поглиблення та посилення процесу трансформації українського державного управління на засадах демократичності, прозорості, підзвітності та підконтрольності адміністративної системи громадянському суспільству. У сучасній державотворчій ситуації акценти змістилися на створення ефективної системи державного управління, що сприяє становленню України як легітимної європейської держави з високим рівнем життя громадян.

Менська міська рада протягом декількох років провадить системну роботу з цифровізації публічних послуг та роботи працівників міської ради, створює єдиний інформаційно-телекомунікаційний простір публічного управління соціально-економічним розвитком громади шляхом впровадження елементів телекомунікаційної та інформаційної інфраструктури, засобів інформатизації, інструментів та технологій електронного урядування, електронної демократії, інших сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій.

Останні роки в органах місцевого самоврядування громади, комунальних підприємствах, установах та організаціях використовується система електронного документообігу TDoc 2.0. Дана багатофункціональна система дозволяє:

- організувати проходження вхідної/вихідної документації, контролювати її виконання; всі працівники в роботі використовують електронну пошту з доменним ім'ям GOV.UA;

- організовано проводити підготовку проєктів рішень сесій, виконкомів, розпоряджень міського голови; рішень сесій, виконкомів, розпоряджень міського голови;

- організовувати засідання постійних депутатських комісій та пленарних засідань сесій і засідань виконкомів ради, в автоматичному режимі формувати ряд звітів та протоколів звітів;

- проводити електронне голосування під час засідань сесій та виконкомів;

- в системі інтегрованого сайту міської ради оприлюднювати офіційні документи та їх пошук;

- одночасно працювати з проєктами документів;

Менська міська рада, Відділ освіти Менської міської ради, Відділ соціального захисту населення, сім'ї, молоді та охорони здоров'я Менської міської ради підключені до системи електронної взаємодії органів виконавчої влади, що в разі збільшує ефективність обміну документами. Всі документи можна підписувати за допомогою електронного цифрового підпису.

З 2019 року в Менській міській раді для впровадження інновацій в сфері цифровізації проведено такі заходи для діджитал-зміни в роботі Менської міської ради:

- Створено відділ цифрових трансформацій.

- Проведено аналіз стану цифровізації, оцінено поточний рівень цифрових технологій.

- Впроваджено систему електронного документообігу, яка адаптована під потреби органів місцевого самоврядування.

- Розроблено та затверджено програму цифровізації.

- Визначено посадову особу, секретаря ради, на якого рішенням сесії Менської міської ради поклали функції CDTO.

- Проведено повторний аналіз поточної ситуації процесів в міській раді, включаючи існуючі IT-інфраструктуру, існуючі системи, методи та процеси, щоб встановити сильні та слабкі сторони використання цифрових технологій.

- Залучаються фахівці обласної державної адміністрації та міської ради, зі знанням цифрових технологій для допомоги у формуванні оновленої програми та впровадження інновацій та навчання працівників органів місцевого самоврядування громад.

- Впроваджуються інші електронні функції та сервіси, для забезпечення ефективної комунікації з місцевими жителями та забезпечення доступу до інформації про роботу органу місцевого самоврядування, наприклад готується до запуску Регіональний портал Відкритих даних.

У своїй роботі працівники міської ради почали використовувати спеціальне програмне забезпечення, завдяки якому було зменшено більшість процесів з використанням паперового документування, наприклад: бухгалтерські програми, погосподарський облік, VKURSI.PRO, ЦНАП.SQS.Реєстр, ЦНАП.SQS.Послуги, Електронний кейс-менеджмент, Smart GIZ та інші [2].

В 2023 році Менська міська рада успішно реалізувала 3 digital-проекти міжнародної технічної допомоги (UNDP, EGAP, U-LEAD), а рамках яких отримано комп'ютерну, периферійну техніку, серверне обладнання, системи відеоспостереження та кондиціонування, модеми, роутери, програмне забезпечення необхідне для покращення роботи структурних підрозділів міської ради та планується реалізація комплексу заходів на покращення захисту від кібератак.

Досвід громади може бути використаний для запровадження подібних заходів в інших громадах Чернігівщини та України, що дозволить покращити систему цифровізації не тільки на місцевому рівні, а й на рівні всього регіону, держави. Задля цього рада ефективно співпрацює з такими партнерами: UNDP, EGAP, Громада 4.0, Чернігівською обласною державною адміністрацією, Агенцією регіонального розвитку Чернігівської області та ІТ-кластером Chernihiv.IT [1].

Отже, враховуючи провадження інноваційних елементів цифровізації в сферу місцевого самоврядування, то відмічається значний вплив їх на зміст

компетенції публічних органів. Зміни, були виражені в змісті та кількості функцій державних і муніципальних органів, при цьому структурно-системні зміни пов'язані з такими аспектами управлінської діяльності, як: реалізація наявних повноважень, вибудовування міжвідомчої взаємодії, надання державних і муніципальних послуг, доступність на дотримання принципу інклюзії для населення.

Тому подальше вивчення даного напрямку вбачається в детальному описі існуючих інноваційних продуктів у сфері цифровізації в Менській міській раді та подальша їх розбивка за сферою використання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. За версією Мінцифри проєкт цифровізації Менської громади в п'ятірці кращих [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mena.cg.gov.ua/index.php?id=483089&tp=page>

2. Як проєкт «Цифрова громада в умовах війни. Цифровізація надання публічних та муніципальних послуг для Менської громади» покращить комфорт у отриманні публічних та муніципальних послуг для місцевих мешканців [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mena.cg.gov.ua/index.php?id=474143&tp=page>

КАДРОВА ПОЛІТИКА В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

ПОНОМАРЕНКО С.І., к.е.н., професор

Національний університет «Чернігівська політехніка»

ІВАНЕНКО А.І., здобувачка вищої освіти

Національний університет «Чернігівська політехніка»

Кадрова політика є частиною політики компанії та повинна повністю відповідати концепції її розвитку. Кадрова політика тісно пов'язана з усіма галузями господарської політики компанії. Водночас кадрова політика компанії представляє основні напрями та підходи в управлінні персоналом для реалізації місії компанії та декларованих керівництвом стратегічних цілей. Успіх реалізації кадрової політики неабияк залежить від визнання на всіх рівнях управління компанією високої економічної значущості кожного співробітника як важливої складової її стратегічного й тактовного потенціалу[1].

В сучасному динамічному світі, де конкуренція за кваліфіковані кадри сягає небачених висот, ефективна кадрова політика стає не просто цінним активом, а й фундаментом успішного підприємства. Це не просто набір правил, а чітко окреслена стратегія управління персоналом, спрямована на досягнення цілей бізнесу та створення середовища, де кожен співробітник може розкрити свій потенціал на повну.

Сутність кадрової політики полягає у системному підході до роботи з персоналом. Вона охоплює широкий спектр аспектів, починаючи від підбору та адаптації нових співробітників, до навчання та розвитку, мотивації та стимулювання, оцінювання та кар'єрного росту.

Основними складовими кадрової політики є п'ять взаємопов'язаних питань, за допомогою яких здійснюється сприяння досягненню цілей компанії та втілюється бачення в галузі управління персоналом: 1. Підвищення результативності роботи на всіх рівнях. 2. Оптимізація та стабілізація кадрового складу компанії й забезпечення ефективного використання їх можливостей та

потенціалу. 3. Створення та розвиток системи навчання й розвитку персоналу. 4. Формування та підтримання високого рівня лояльності співробітників. 5. Формування та зміцнення корпоративної культури компанії.

Кадрова політика формується керівництвом компанії, реалізується кадровою службою під час виконання її працівниками своїх функцій. Вона знаходить своє відображення в таких локальних документах, як: корпоративна культура Компанії, колективний договір, правила внутрішнього трудового розпорядку.

Тому всі заходи щодо роботи з кадрами — добір, складання штатного розкладу, атестація, навчання, просування — можуть заздалегідь плануватися й узгоджуватися зі стратегічними цілями та поточними завданнями компанії.

Розробка кадрової політики - це не одноразовий акт, а постійний процес, який потребує гнучкості та адаптації до мінливих умов. Вона має ґрунтуватися на цілях та стратегії розвитку підприємства, з урахуванням чинного законодавства, ситуації на ринку праці, специфіки галузі та особливостей корпоративної культури.

Складовими елементами кадрової політики є [2]: 1) політика зайнятості, тобто залучення висококваліфікованого персоналу, створення гарних, безпечних умов праці, можливість кар'єрного зростання, самозадоволення співробітників; 2) політика навчання, за якої створюються бази навчання для підвищення кваліфікації та просування по кар'єрних сходах персоналу підприємства; 3) оплата праці, тобто надання заробітної плати більше, ніж в конкуруючих фірмах, відповідно дотримуючись правил щодо кваліфікаційних вимог до працівника і його здібностей; 4) добробут, тобто надання більш привабливих соціальних можливостей своїм робочим, пільг по відношенню до інших роботодавців; 5) політика в трудових відносинах, створена з метою запобігання конфліктам між співробітниками.

Сфера зайнятості займається аналізом кадрової ситуації, найманням персоналу і звільненням. Сфера навчання перевіряє поточні знання і здатності робітника, за необхідності відправляє його на навчання і розвиток. В оплаті праці

відбувається оцінка робіт, пільг, ставки. Сфера добробуту відповідає за пенсії, допомоги, транспорт, житло, споживання [2].

Важливість кадрової політики складно переоцінити. Вона є ключовим інструментом, який допомагає компаніям не лише утримувати талановитих співробітників, а й досягати амбітних цілей, збільшувати продуктивність та забезпечувати стійке зростання на ринку.

Інвестуючи в розробку та реалізацію ефективної кадрової політики, підприємства роблять інвестицію в своє майбутнє, адже саме люди - це найцінніший ресурс будь-якої компанії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кадрова політика підприємства: розроблюємо положення. URL: <https://interbuh.com.ua/ua/documents/ib/8697/120792>
2. Кадрова політика та шляхи її покращення. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/9_ukr/121.pdf

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я (EHEALTH)

ЛЕВЧУК Ю.М., здобувач ступеня доктора філософії
Національний університет «Чернігівська політехніка»,

Охорона здоров'я — це комплексна система, яка включає безліч чинників та визначальних елементів, охоплюючи всі рівні суспільства, та зміни в ній відчуває кожна особа. «Електронна система охорони здоров'я (ЕСОЗ) — двокomпонентна система, в якій користувач через МІС (медичну інформаційну систему) взаємодіє з центральною базою даних» [1]. Структуру ЕСОЗ представлено на рис.1.

Рис. 1. Структура ЕСОЗ

Джерело: побудовано на основі [1].

Центральна база даних (ЦБД) представляє собою інформаційно-телекомунікаційну систему, що включає в себе реєстри, визначені законодавством, програмні модулі та інформаційну систему НСЗУ, в межах, необхідних для забезпечення державних фінансових гарантій. Ця система також функціонує як платформа для створення, перегляду, обміну інформацією та документами між реєстрами, державними електронними інформаційними ресурсами та електронними медичними інформаційними системами.

Електронна медична інформаційна система (МІС) являє собою інформаційно-телекомунікаційну систему, яка сприяє автоматизації діяльності суб'єктів господарювання у галузі охорони здоров'я. МІС дозволяє створювати, переглядати та обмінюватися інформацією в електронній формі, включаючи взаємодію з центральною базою даних при її підключенні [1].

ЕСОЗ забезпечує реалізацію чисельного переліку послуг для пацієнтів, основні з яких представлено в табл. 1.

Таблиця 1
Основні компоненти ЕСОЗ

Компоненти ЕСОЗ	Опис
Електронні декларації	Система дозволяє пацієнтам електронно декларувати вибір свого сімейного лікаря, педіатра, або лікаря загальної практики.
Електронні направлення	Можливість отримання направлень від лікаря до спеціалістів або на додаткові обстеження в електронному форматі.
Електронні рецепти (урядова програма реімбурсації)	Електронні рецепти на препарати за програмою «Доступні ліки», що дозволяє здійснювати контроль видачі та реімбурсацію медикаментів.
Електронні рецепти на антибіотики	Виписка рецептів на антибіотики через електронну систему для регулювання їх споживання та контролю.
Медичні висновки про народження дитини (єМалятко)	Автоматизація процесу реєстрації новонароджених, включаючи видачу необхідних документів.
Медичні висновки про тимчасову непрацездатність	Електронне оформлення документів про тимчасову непрацездатність для роботодавців та соціальних служб.
COVID-сертифікати	Видача цифрових сертифікатів про вакцинацію, одужання або негативні результати тестів на COVID-19.

Джерело: Систематизовано на основі [2]

За допомогою використання ЕСОЗ можна спостерігати підвищення ефективності медичного обслуговування, покращення координації лікування пацієнтів, підвищення якості медичного догляду, підвищення рівня прозорості. В той же час можна виділити й ряд недоліків: ризики порушення конфіденційності при зберіганні великого обсягу даних, труднощі з адаптацією працівників до системи, можливі проблеми з доступом до інтернету.

Для усунення зазначених недоліків можна запропонувати наступні заходи: посилювати безпеку зберігання даних, проводити ефективне регулярне навчання медичного персоналу, забезпечити можливість користуватись системою в офлайн режимі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Електронна система охорони здоров'я в Україні URL : <https://ehealth.gov.ua/>
2. Електронна система охорони здоров'я (ЕСОЗ) URL : <https://moz.gov.ua/article/news/elektronna-ohorona-zdorovja-ehealth>

ПРОБЛЕМИ НАДАННЯ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ В ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ

ЛАШУК О.С., к.держ. упр., доцент

Національний університет «Чернігівська політехніка»

МІКЛЮСЕВИЧ І.М., здобувач ступеня доктора філософії

Національний університет «Чернігівська політехніка»

Медицина виступає найпроблемнішою галуззю в Україні, особливо, це стосується організації медичної допомоги у територіальних громадах. Саме тому її реформування в умовах децентралізації є складним для вирішення і введення в дію процесом.

Реформа охорони здоров'я лідирує в списку проблем, які хвилюють громадян України. МОЗ планує надавати якісні та доступні медичні послуги, які не збільшують податкове навантаження на одну особу в умовах децентралізації. У 2017 році стартувала медична реформа, яка передала повноваження та ресурси компетентній об'єднаній територіальній громаді.

Децентралізація повноважень у сфері охорони здоров'я спрямована на створення певних матеріальних, організаційних і головним чином фінансових умов для надання делегованих повноважень органам місцевого самоврядування. Тобто нова система не передбачає утримання бюджетних установ, та їх фінансування [1]. Таким чином, місцева влада стикається з новими викликами, включаючи розробку місцевої політики та реалізацію визначених місцевих програм, ключовим з яких є надання послуг громадського здоров'я.

Для впровадження якісних медичних послуг необхідно виконати наступні кроки: участь мешканців громади у вирішенні питань пропагування здорового способу життя; створення умов для закріплення медичних кадрів у сільській місцевості; розвиток інфраструктури для забезпечення доступу до медичних послуг; транспортування хворих і породіль до лікарні; залучення соціальних працівників до надання підтримки окремим вразливим групам населення;

сприяння роботі закладів охорони здоров'я, розташованих на території громади шляхом благоустрою прилеглих територій та підтримує роботу допоміжних служб; підтримка організації контролю населення громади за дотриманням прав громадян при отриманні медичних послуг [2].

Найбільша проблема України полягає в тому, що лікарняна інфраструктура, успадкована від Радянського Союзу, перевантажена. Україна посідає одне з провідних місць у Європі за кількістю лікарняних ліжок на 1000 осіб. Наприклад, станом на лютий 2022 року було 879 зареєстрованих лікарняних ліжок на 100 тис. населення, тоді як середній показник по ЄС становить 527,4 на 100 тис. населення. Але, попри їх наявність, середня тривалість перебування на лікарняному в Україні становить 11,8 дня, а в ЄС – 8,08 дня. В Україні більше лікарів і медсестер, ніж у середньому по ЄС. Усі ці показники свідчать про те, що заклади охорони здоров'я в Україні є малокомплектними, недозавантаженими та збитковими через старі основні фонди та застаріле технічне оснащення [3].

Реалії української медицини такі, що основна частина бюджету припадає на охорону здоров'я. Тому актуальними завданнями уряду є оптимізація структури та кількості лікарень, створення цілісної мережі та формування системи первинної медичної допомоги.

Реформування української медицини проходить три основні етапи:

1. Створення базового рівня на рівні об'єднаної територіальної громади;
2. Створення мережі другого рівня, що складається з формування госпітальних округів на рівні майбутнього інтегрованого округу.
3. Створення єдиного медичного простору державного рівня, де пацієнти зможуть отримувати послуги в будь-якому місті України. На кожному рівні встановлюються конкретні повноваження та функції органів влади [1].

Першим кроком до впровадження реформи стало прийняття змін до Бюджету України та Податкового кодексу. Результатом цих змін стали позитивні результати фінансової децентралізації, а саме щорічне збільшення обсягу власних коштів місцевого бюджету, його частки в структурі єдиного бюджету

України та можливості органів місцевого самоврядування виділяти коштів. На витрати на розвиток та реалізацію інфраструктурних проектів. Наприклад, приріст власних ресурсів місцевого бюджету у 2021 році становив 146,6 млрд грн, у 2022 році – 170,7 млрд грн. Це на 16% більше, ніж у 2021 році та на 65% більше, ніж у 2020 році [3]. Кошти з місцевих бюджетів дозволяють громадам у сфері медичної реформи організувати надання первинної медичної допомоги мешканцям своїх громад та фінансувати вторинну медичну допомогу. Ця місія вимагає від вас створення госпітального округу.

Госпітальний округ – це інструмент співпраці громади, де всі рішення приймаються індивідуально кожним учасником. Остаточний перелік округів затвердить уряд.

Обласна державна адміністрація повинна діяти відповідно до критеріїв формування округів, встановлених постановою Кабінету Міністрів України «Порядок утворення госпітальних округів». Це суто технічно. Тобто це зона, яка має мати межі та набір інституцій, на яких у майбутньому можна будувати ефективну та сучасну мережу охорони здоров'я.

Але, незважаючи на всі ці позитивні зміни, є певні проблемні питання, а саме проблема надання медичної допомоги. Зокрема, в окремих регіонах громадам важко виділяти ресурси на місцеву інфраструктуру охорони здоров'я, яка повинна фінансуватися на місцях, і передавати кошти на вторинну медичну допомогу тому, що не вистачає коштів на медичне забезпечення. Якщо раніше від загальної суми, виділеної з держбюджету, була частина першої черги підтримки та частина другої черги підтримки, то сьогодні цей ліміт стерто. Зрештою, розподіл здійснюватиметься із загальної суми субсидій на охорону здоров'я, виділених громадам медичних субвенцій.

Потребує доопрацювання питання реформи охорони здоров'я, надання достатньої фінансової підтримки та поінформування членів громади про те, як зміниться надання медичних послуг після децентралізації.

Основними цілями цих змін є модернізація інфраструктури охорони здоров'я, а також перехід до оптимальної моделі надання медичної допомоги в

державі та створення єдиного простору охорони здоров'я, де пацієнти зможуть отримати якісну допомогу в будь-якій точці країни. Ключове завдання українського уряду – сприяти фундаментальній реформі фінансування медицини, від якої Україна відстала на 20 років, разом із реформою децентралізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Берназ-Лукавецька О. М. Медичні послуги та медична допомога: порівняльно-правовий аналіз. *Часопис цивілістики*. 2017. Вип. 24. С. 57-61.

2. Мачуга Н.З. Методологічні аспекти формування та функціонування системи якісних медичних послуг в Україні: Монографія. Тернопіль, Крок, 2012. 199 с.

3. Згурська, О., Струк, Н., Сафонов, Ю., Кулік, А., Романенко, О. (2022). Аналіз обсягу та структури послуг охорони здоров'я України. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 4(45), 346–354.

ПРОБЛЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В УПРАВЛІННІ ОСВІТНИМИ ЗАКЛАДАМИ

КОСАЧ І. А., д.е.н., професор

Національний університет «Чернігівська політехніка»

БОНДАРЕЦЬ Р. С., здобувач вищої освіти

Національний університет «Чернігівська політехніка»,

Молодь в процесі здобуття освіти безперервно використовує чужі роботи, видаючи за свої, що поступово призводить до загальної кризи в освіті. На даний час посилюються дискусії щодо академічної доброчесності, що збігається з початком подолання цієї кризи в останні роки й само по собі вже є позитивним зсувом [1]. На жаль, проблем поки залишається більше, ніж досягнень. Якщо здобувачі освіти надають до розгляду роботу, яка не є їхньою власною працею, це ставить під сумнів справедливість самого процесу оцінювання, обґрунтованість набутої кваліфікації – зокрема через некоректність отриманих документів про знання, уміння і навички – і ставить під загрозу репутацію освіти в Україні. Це також спричиняє відірваність вітчизняної освіти та науки від світової наукової та освітньої спільноти, потреб суспільства, економіки та ринку праці.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації [2].

Освітня реформа значною мірою спрямована на вирішення проблем. Але її результати можна буде побачити лише, коли вирішиться нагальне питання. Наприклад, внутрішня демотивація здобувачів вищої освіти та молодих науковців до дотримання принципів академічної доброчесності в умовах недостатньої мотивації, відсутності необхідної для якісних досліджень матеріальної бази, якісного зовнішнього оцінювання та зовнішнього запиту на результати досліджень. Ці фактори негативного впливають на репутацію закладу та підсвідомість здобувачів. Проте існують інструменти запобігання порушенням академічної доброчесності, що перш за все пов'язано із прийняттям відповідної нормативно-правової бази, а саме Законів України «Про вищу освіту» та «Про авторське право і суміжні права». Суттєвим внеском до створення законодавчих основ забезпечення академічної доброчесності стала стаття 42 «Академічна доброчесність» нового Закону України «Про освіту». Як завжди прийняття цього закону спричинило посилення дискусій. Деякі їх учасники взагалі заперечують існування якихось проблем. Інші вважають, що для їх вирішення цілком достатньо закону про авторське право і суміжні права. Треті наполягали на обмеженні розуміння плагіату лише наявністю прямих текстових збігів без належних посилань. Іноді ще додаються вимоги, щодо допустимого відсотка тексту, який збігається з іншими джерелами. Не погоджуючись з цими крайніми трактуваннями, слід визнати, що залишається багато проблем. Тому, задля вирішення проблеми потрібно нормативно обговорювати та врегулювати рішення. Наразі популяризує багато термінів, які подібні та мають зовсім іншу суть пояснень. Наприклад, існує декілька термінів, які застосовуються для опису конкретної форми плагіату, зокрема «шахрайство на замовлення», проплачений плагіат, підроблена задача роботи, літературне шахрайство, академічне шахрайство, шахрайство з письмовою роботою, шахрайства з оцінюванням, сплачений плагіат від третьої сторони, «зозуліні

твори» та інші. Необхідно викоринити та усунути реклами подібних послуг на території університетських містечок. Також слід виявляти замовлені роботи у момент їхньої здачі на перевірку, необхідна подальша робота з комп'ютерним забезпеченням, яке буде здатне виявляти тексти, що не відповідають здібностям того чи іншого здобувача освіти. У більшості випадків людський фактор, зокрема обізнаність викладача з попередньою навчальною роботою здобувачів освіти та їхніми навчальними здібностями, також можуть підвищити рівень виявлення замовлених робіт. Отже, викоринення цієї недоброчесної практики потребує співпраці та активної позиції усіх, хто пов'язаний зі сферою освіти як в Україні, так і у всьому світі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Фундаментальні цінності академічної доброчесності. Переклад з англійської. Проект сприяння академічній доброчесності в Україні – SAIUP. [URL:https://academicintegrity.org/wpcontent/uploads/2019/04/Fundamental_Values_version_in_Ukrainian.pdf](https://academicintegrity.org/wpcontent/uploads/2019/04/Fundamental_Values_version_in_Ukrainian.pdf)
2. Розширений глосарій термінів та понять ст. 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту» (від 5 вересня 2017 р.). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2018/10/25/glyusariy.pdf>

АКАДЕМІЧНЕ ПИСЬМО ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЮ ТА ОСВІТНЬОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

КОСАЧ І. А., д.е.н., професор

Національний університет «Чернігівська політехніка»

МІЩЕНКО А. Г., здобувачка вищої освіти

Національний університет «Чернігівська політехніка»,

Академічне письмо та академічна доброчесність є важливим елементом освітнього процесу та дослідницької роботи в університетах та наукових установах. Академічні стандарти та вимоги до оформлення робіт визначаються не лише самими науковими журналами та видавництвами, а й міжнародними науковими організаціями та академічними установами. Дотримання цих вимог є необхідною передумовою для отримання признання в науковому середовищі та поширення результатів досліджень.

Принципами академічної доброчесності є:

– чесність – недопущення будь-яких форм обману, брехні, шахрайства, крадіжки або інших форм нечесної поведінки в навчальній і науковій діяльності;

– справедливість – неупереджене ставлення учасників освітнього процесу один до одного, об'єктивне, прозоре та незалежне оцінювання результатів навчальної та дослідницької діяльності;

– повага – виявлення поваги як до себе, так і до інших, незалежно від віку, статі та статусу, а також розуміння нових, різносторонніх, іноді протилежних думок та ідей, уникнення зловживань посадовим становищем виборними чи призначеними представниками академічної громади;

– партнерство – зорієнтованість на співпрацю та партнерську взаємодію з метою підвищення якості навчальних та дослідницьких результатів, протистояння будь-яким формам дискримінації, ганебним учинкам, негативному впливу інших осіб

- відповідальність – сумлінне виконання взятих на себе зобов'язань, здатність брати на себе відповідальність за результати своєї діяльності;
- прозорість та інформаційна відкритість
- законність – дотримання у своїй діяльності учасниками освітнього процесу норм чинних нормативно-правових актів України, в тому числі нормативно правових актів, чинних в Інституті, а також стимулювання до цього інших [1].

За Законом України «Про освіту» академічна доброчесність — це «сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень [2].

Академічно доброчесні педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники зобов'язані посилалися на джерела інформації, якщо вони використовують чужі ідеї, розробки, твердження. Обов'язковим є дотримання авторського та суміжних прав. Вони також зобов'язані надавати достовірну інформацію про методики й результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну діяльність. І, звісно, контролювати, щоб здобувачі вищої освіти дотримувалися академічної доброчесності.

Плагіат – найгірше із лих у сучасному науковому світі. З цим явищем активно ведеться боротьба на всіх рівнях. Справа не лише у порушенні авторських прав. Насамперед, йдеться про цінність науки та практичну значущість результатів дослідження. Цінується не просто публікація для галочки, а наукова робота для життя та практики. Головна та банальна причина поширення плагіату – небажання чи невміння готувати авторське дослідження та авторський контент. Така поведінка є порушенням академічної доброчесності та суперечить принципам наукової діяльності.

Враховуючи запеклу боротьбу з плагіатом у всьому науковому співтоваристві, важливо усвідомлювати негативні наслідки.

У кращому разі плагіат обернеться відмовою у публікації або зняттям статті з публікації. Це, як мінімум, втрата часу та витрачених ресурсів. Як правило, такі дії не проходять безслідно для ділової та академічної репутації, шкодять перспективам та статусу вченого [3].

Академічне форматування та вимоги до оформлення робіт також є невід'ємною частиною процесу наукової роботи. Вони визначають структуру, стиль та вигляд наукових досліджень, що сприяє їхній зрозумілості та доступності для аудиторії. Правильне дотримання встановлених стандартів сприяє якості та достовірності досліджень, запобігає плагіату. Тому важливо вивчити та дотримуватися правил оформлення робіт згідно з академічними стандартами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- 1.Хоружий Г. Ф. Академічна культура: цінності та принципи вищої освіти. Тернопіль : Навчальна книга. Богдан, 2012. 320 с.
- 2.Розширений глосарій термінів та понять ст. 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту» (від 5 вересня 2017 р.). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2018/10/25/glyusariy.pdf>
3. Чому академічна доброчесність важлива? URL: <https://prosvita.nazk.gov.ua/blog/chomu-akademichna-dobrochesnist-vazhlyva>

НАЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІЛОВОЇ КУЛЬТУРИ ІНДІЇ

МИХАЙЛОВСЬКА О.В., д.держ.упр., доцент,

Національний університет «Чернігівська політехніка»

ГРАБОВЕЦЬ А. А., здобувач вищої освіти

Національний університет «Чернігівська політехніка»

Актуальність дослідження національних особливостей ділової культури різних країн значно зросла в умовах глобалізації та збільшення взаємодії між країнами у різних сферах діяльності. Зазначене набуває важливості з багатьох причин. Так, розуміння культурних відмінностей сприяє кращій комунікації та співпраці між партнерами та колегами з різних країн, що, в свою чергу, може підвищити ефективність міжнародного бізнесу. Водночас нерозуміння культурних норм і цінностей може призвести до конфліктів або непорозумінь у діловому середовищі. Знання культурних особливостей є ключовим для розробки ефективних стратегій, орієнтованих на конкретні цілі, а розуміння культурних відмінностей є необхідним для глобальних лідерів і менеджерів, які управляють міжнародними командами та функціонують у різних культурних умовах.

Постійний аналіз даної проблематики дозволяє організаціям більш ефективно адаптуватися до різних культурних умов та глобальних вимог, оскільки розуміння та повага до культурної різноманітності є важливою частиною корпоративної соціальної відповідальності. Для професіоналів, які працюють у міжнародному середовищі, важливо розвивати міжкультурну компетентність для забезпечення успішної взаємодії та співпраці. Отже, дослідження національних особливостей ділової культури є надзвичайно актуальним для сучасного міжнародного управління.

Індія – це одна з найдавніших країн світу, яка за тривалий період увібрала в себе елементи різних культур і релігій, водночас це країна, яка об'єднує традиції й сучасність. Виходячи з цього, можемо сказати, що ділова культура

Індії значно відрізняється від західноєвропейської, поєднуючи усталені норми з національними культурними практиками і цінностями, що формувались протягом віків. Національних особливостей ділової культури Індії безліч, наведемо найяскравіші приклади нижче [1-3].

Традиційним індійським привітанням є «намасте». Щоб виконати «намасте», тримайтеся за кисті рук разом (ніби молячись) нижче підборіддя, кивніть або злегка вклоніться і скажіть «намасте». Досить часто рукостискання може бути недоречним, особливо для осіб протилежної статі. Адже не бажано торкатися жінки за віруваннями населення. Також у країні відрізняється використання лівої і правої руки. Правою рукою приймається їжа, вказуються предмети, торкаються до людей, приймаються і подаються речі, так як ліва рука вважається «нечистою».

Кастова система залишається одним із найважливіших впливів на індійське суспільство. Хоча технічно існує рівність за законом, нерівність між кастами є прийнятною реальністю індійського життя. Варто наперед знати, до якої касты належить співрозмовник та які має обмеження (наприклад, заборони на спілкування з представниками нижчих каст). Також бажано вітатись і прощатись почергово за віком, рангом, кастою тощо.

В Індії шанують титули і в діловому спілкуванні не одразу звертаються за ім'ям. За можливості варто використати професійні титули, наприклад «Професор» і «Лікар». Для тих, хто не має професійних звань – ввічливі титули, такі як «пан», «місіс» або «міс». Статус людини визначається віком, вищою освітою, кастою та професією. Крім того, робота на державній службі вважається набагато престижнішою, ніж приватний бізнес.

Категоричне «ні» не прийнято говорити. Під час обговорення проблем критику і незгоду висловлюють досить делікатно: категоричне «ні» може викликати розчарування і образу, призвести до розриву відносин з партнерами. Ось чому під час переговорів слід уважно прислухатися до емоційного підтексту у момент промов індійських партнерів. Також йде сплутування невербального жесту «так» і «ні», погойдування голови із боку в бік для іноземців здаються

майже однаковими, тож варто бути обачними.

Заплановані час і дата можуть змінюватись. Графік має бути гнучким. Причиною може слугувати те, що в Індії є багато релігійних свят, які можуть відрізнятися від року до року та від регіону до регіону.

Населення країни без поспіху сприймають інформацію та приймають рішення. Розуміння часу у них значно відрізняється від європейського, бо одна з життєвих концепцій індуїзму – це вчення про переродження душ та вічність життя. А тому вони спокійно реагують на затримку виконання зобов'язань.

Розмова про своїх друзів і родину є важливою частиною встановлення стосунків з тими, хто бере участь у процесі переговорів. Часто останнє слово за головою сім'ї. Цікавим фактом є те, що якщо в Індії дають гроші, то завжди це буде непарне число. Зазвичай додається одна рупія або долар, наприклад 11 замість 10.

Отже, особливості ділової культури Індії наскрізь просякнуті національними та релігійними рисами. В Індії «зовнішня» інформація та нові концепції будуть прийняті лише в тому випадку, якщо вони не суперечать переважаючим релігійним переконанням та соціальним структурам.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Куриляк В. Є. Міжнародний менеджмент: навч. посіб. / В. Є. Куриляк. Тернопіль : Карт-бланш, 2004. 268 с.
2. Статінова Н. П. Етика бізнесу : навч. посіб. / Н. П. Статінова, С. Г. Радченко; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. К., 2001. 280 с.
3. Комунікації в публічному адмініструванні : конспект лекцій / [О. В. Шибаніна, В. П. Клочан, С. І. Тищенко та ін.]. Миколаїв : МНАУ, 2018. 200 с